

MAGYAR NEMZETI BANK

Pénzforgalom és értékpapír-elszámolás

Bankközi fizetési és elszámolási rendszerek forgalma 2009. évben

Készítette: Morvayné Aradi Anna (MNB 15-63)

A bankközi rendszerek forgalmáról szóló éves beszámoló az MNB-ben működtetett rendszerek, valamint a GIRO által működtetett BKR 2009. évi forgalmát elemzi a következő rendszerben:

- I. A fizetési forgalom egészére (VIBER, BKR, InForex) vonatkozó adatok, ábrák
- II. Az egyes fizetési rendszerek adatai, forgalma
 1. A BKR fizetési forgalma
 2. A VIBER fizetési forgalma
 3. A VIBER és az MNB Ügyfélszámlavezető rendszerének forgalma
 4. A Posta¹ által lebonyolított fizetések
- III. Az egyes rendszerek forgalmának összevetése

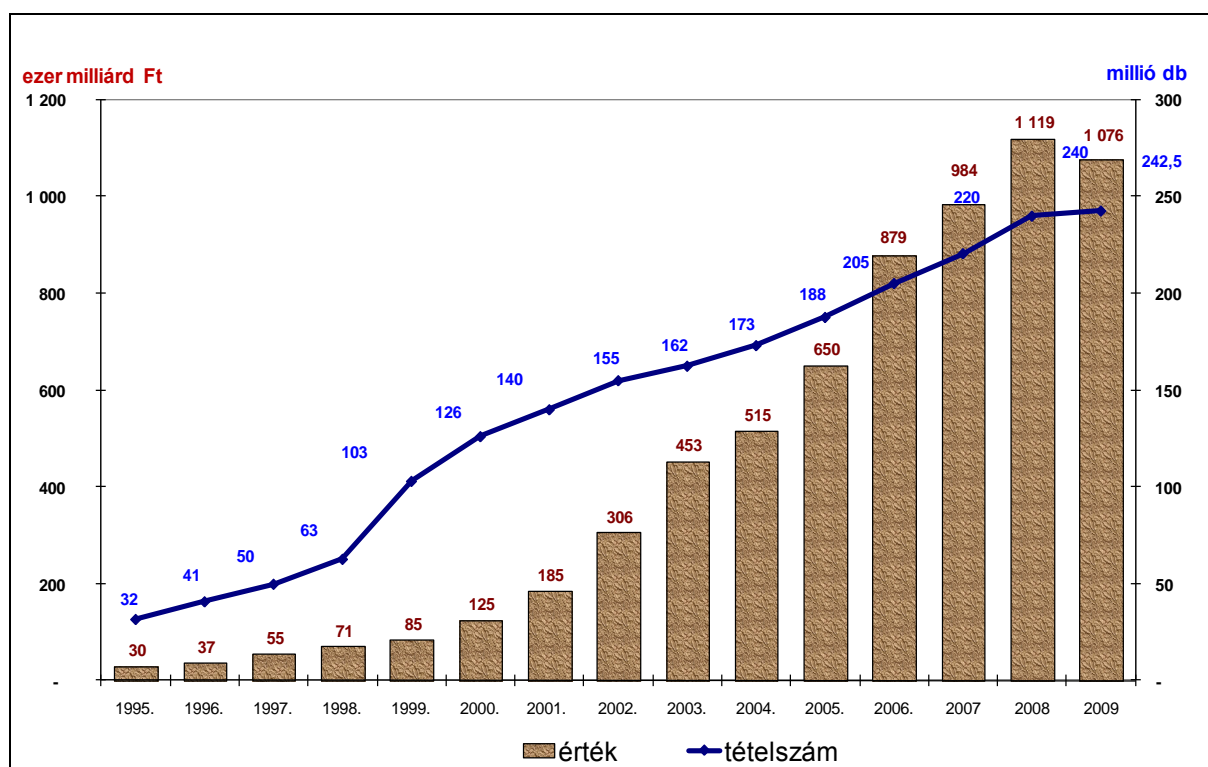
Az ábrák és táblák jórészt idősorokat tartalmaznak éves, negyedéves, havi és esetleg napi bontásban. Az idősorok mellett fontos rész a forgalom megoszlása több szempontból, az egyes fizetési típusok egymáshoz viszonyított aránya, a forgalom napon belüli megoszlása. Az anyag foglalkozik a likviditási kérdésekkel, a sorban állásokkal, annak napon belüli mintájával. Több helyen külön kiemeli az öt legnagyobb bankra jellemző adatokat az összes adathoz képest.

I. A fizetési forgalom egészére (VIBER, BKR, InForex) vonatkozó adatok, ábrák

A bankközi fizetési forgalom az 1994 óta működő (a GIRO Zrt. által működtetett) BKR-ben és az MNB rendszereiben bonyolódik. A jegybankban korábban csak ügyfélszámlavezető rendszer működött, 1999 óta van lehetőség a nagy értékű fizetések valós idejű teljesítésére a VIBER-ben, mely jelenleg az ügyfélszámlavezető rendszerrel (InForex) együtt teljesíti a fizetéseket. A BKR feladata a GIRO-ba küldött fizetési forgalom klíring pozíciójának az előállítás, a kiegyenlítés az MNB-ben történik. Az 1. számú ábra mutatja, hogy három rendszer együttes forgalma 1995 óta tételszám szerint 7,5-szeresére nőtt, a forgalom pedig mintegy 36-szoros értéket mutat. Kezdetben tételszám szerinti növekedés volt nagyobb, később a forgalom értéke nőtt egyre gyorsabban, melyben a VIBER forgalmában megjelenő külföldi bank ügyfelek játszottak jelentős szerepet. A válság hatása a fizetési forgalomban is jelentkezik: 2008-ról 2009-re a fizetések száma az összes rendszert tekintve minimálisan nőtt (1 %-kal), miközben a forgalom értéke közel 4 %-kal visszaesett megtörve ezzel a korábbi növekvő trendet.

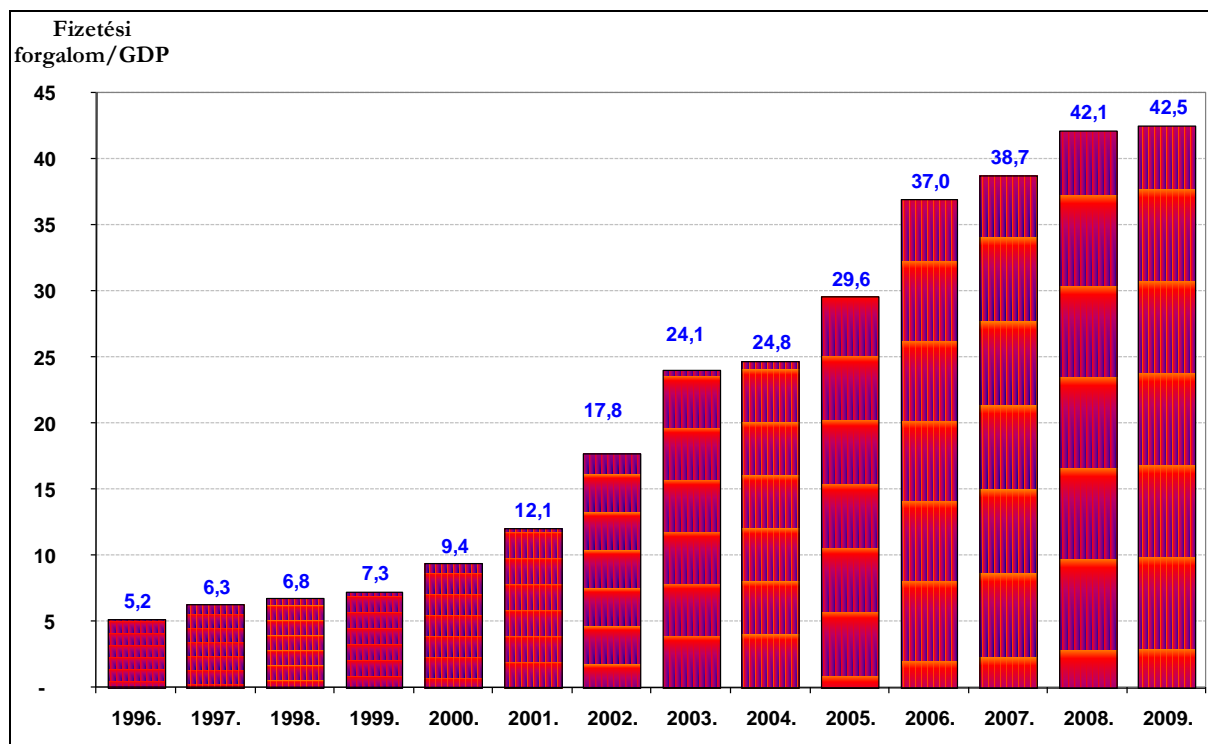
¹ A Postát nem tekintjük fizetési rendszernek

1. számú ábra: Bankközi fizetési forgalom (BKR+VIBER+InForex) alakulása értékben és tételszám szerint

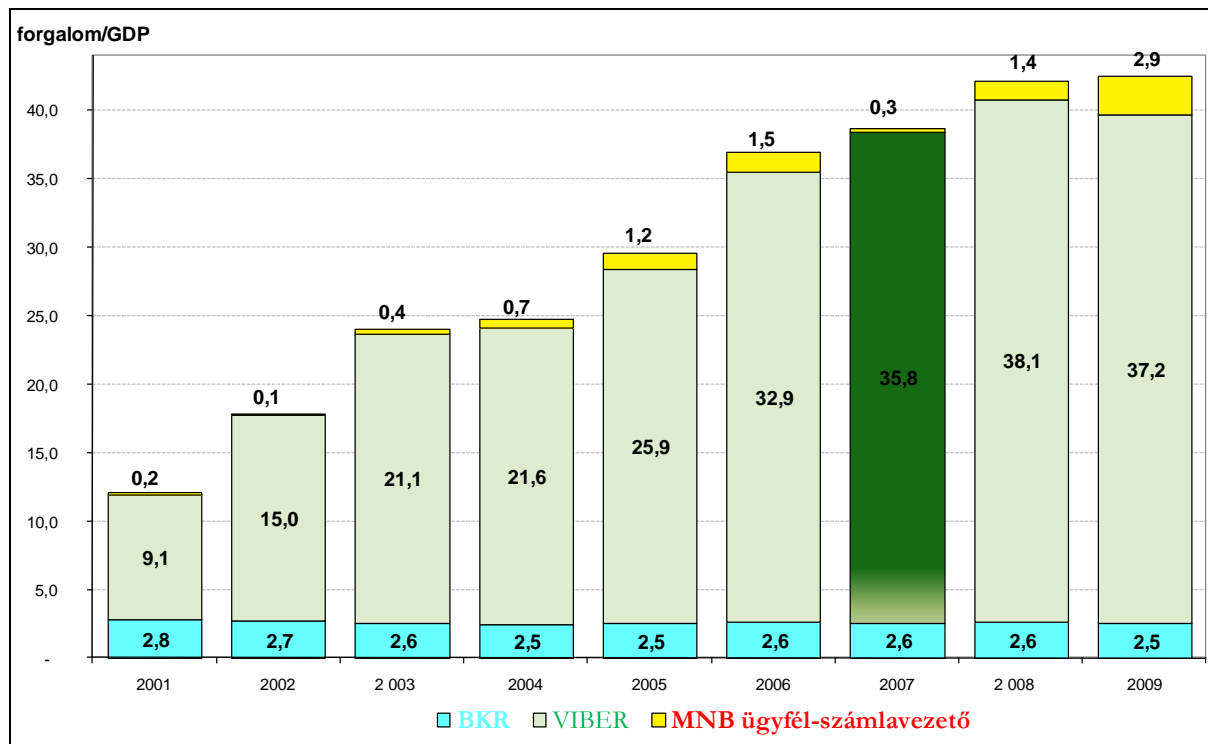
A fizetési forgalom a 2009-re becsült GDP 42-szeresét tette ki a vizsgált évben (a korábbi adatok a tényleges GDP-hez vannak viszonyítva). Megfigyelhetjük (2. számú ábra), hogy ez az arány egyre kisebb mértékben nő, 2009-ben a minimális növekedést az eredményezte, hogy a becsült GDP jobban csökkent az előző évhez, mint a fizetési forgalom.

2. számú ábra: A fizetési forgalom aránya a GDP-hez viszonyítva rendszerenként (BKR, VIBER, InForex)

A GDP arányos növekedést az egyes fizetési rendszereknél vizsgálva megállapíthatjuk, hogy az arány alakulását leginkább a VIBER forgalom csökkenése befolyásolja, miközben az MNB ügyfélszámlavezető rendszerébe jelentős forgalom csatornázódott át (főleg a jegybankkal kötött ügyletek előnyben részesítése miatt).

3. számú ábra: A pénzforgalom GDP-hez viszonyított aránya rendszerenként

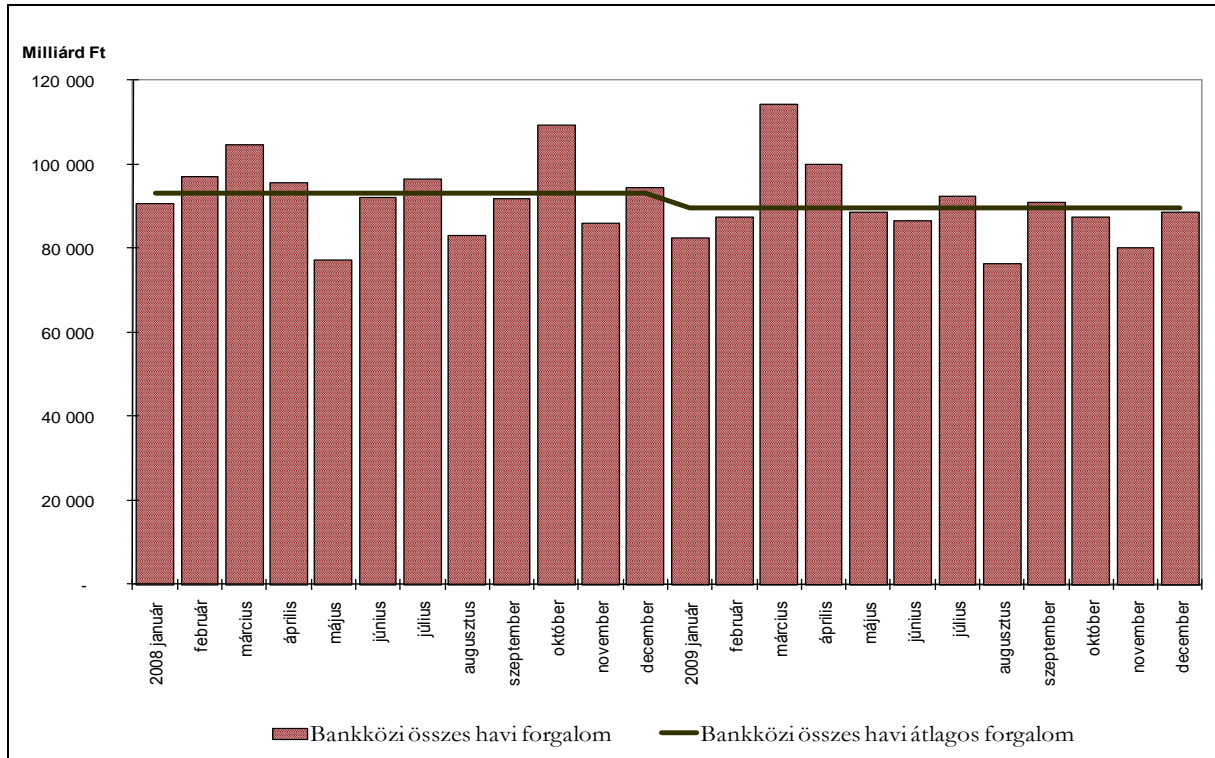
A forgalom tételszám szerinti túlnyomó többsége a BKR-ben teljesül, jellemzően a GIRO-ba küldött kisösszegű, nagy tömegű ügyfél tételeknek köszönhetően. A forgalom értékének a meghatározó része pedig a VIBER-ben teljesül.

1. számú tábla: A fizetési forgalom rendszerenként lebonyolított forgalmának alakulás tételszám és érték szerint

	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
tételszám (ezer db)									
BKR	139 573	154 482	161 855	172 335	186 732	204 069	219 375	238 586	241 225
VIBER	240	337	430	555	676	809	892	1 241	981
MNB ügyfél-számlavezető	50	58	71	88	125	178	195	236	281
Összesen	139 863	154 877	162 356	172 978	187 533	205 056	220 462	240 064	242 487
forgalom értéke (milliárd Ft)									
BKR	42 985	45 074	48 456	51 320	55 610	61 887	65 907	70 335	63 482
VIBER	139 757	258 931	396 633	449 798	568 652	781 645	910 637	1 011 281	939 929
MNB ügyfél-számlavezető	2 588	1 782	7 622	13 778	26 147	35 339	7 604	36 980	72 258
Összesen	185 331	305 788	452 711	514 896	650 409	878 871	984 149	1 118 596	1 075 669

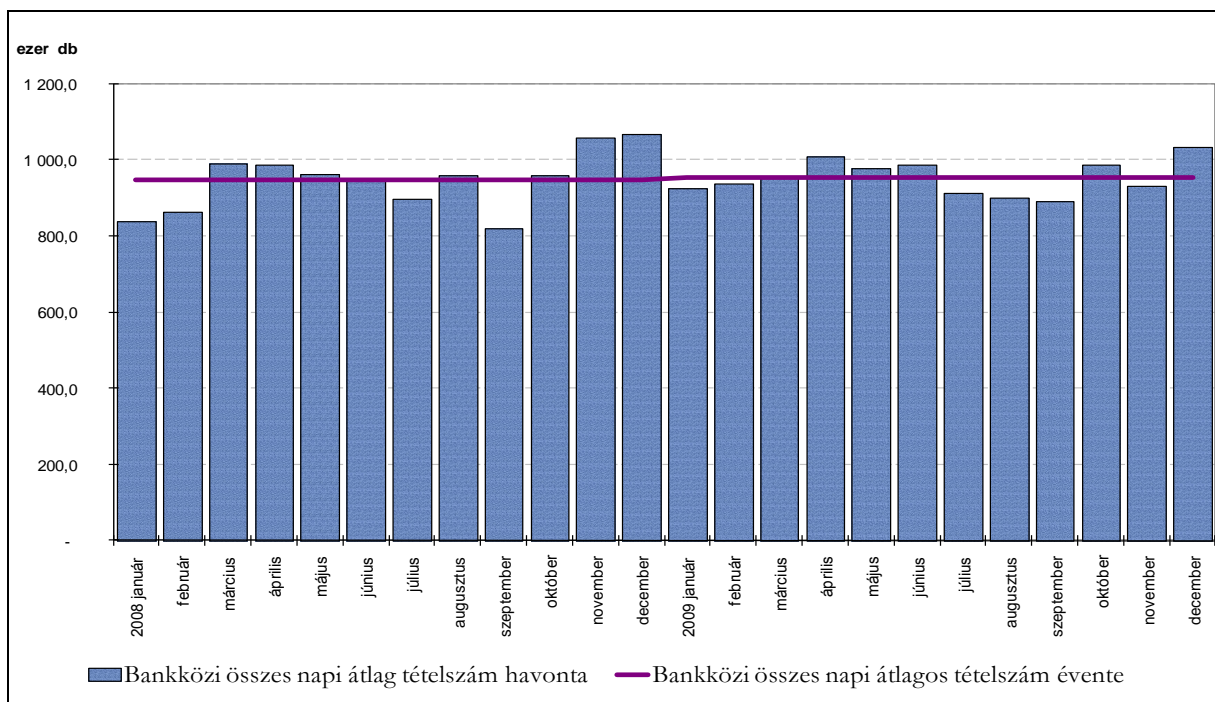
A 2008. és a 2009. évi forgalom értékét havi bontásban vizsgálva az éves átlaghoz képest azt látjuk, hogy a szezonális ingadozás módosult, a március-áprilisi átlag feletti forgalmat jórészt az átlagtól elmaradó, csökkenő tendencia követi a 4. számú ábra szerint.

4. számú ábra: Bankközi összes (VIBER+Inforex+BKR) havi forgalom értékben az éves szinten számított havi átlaghoz képest

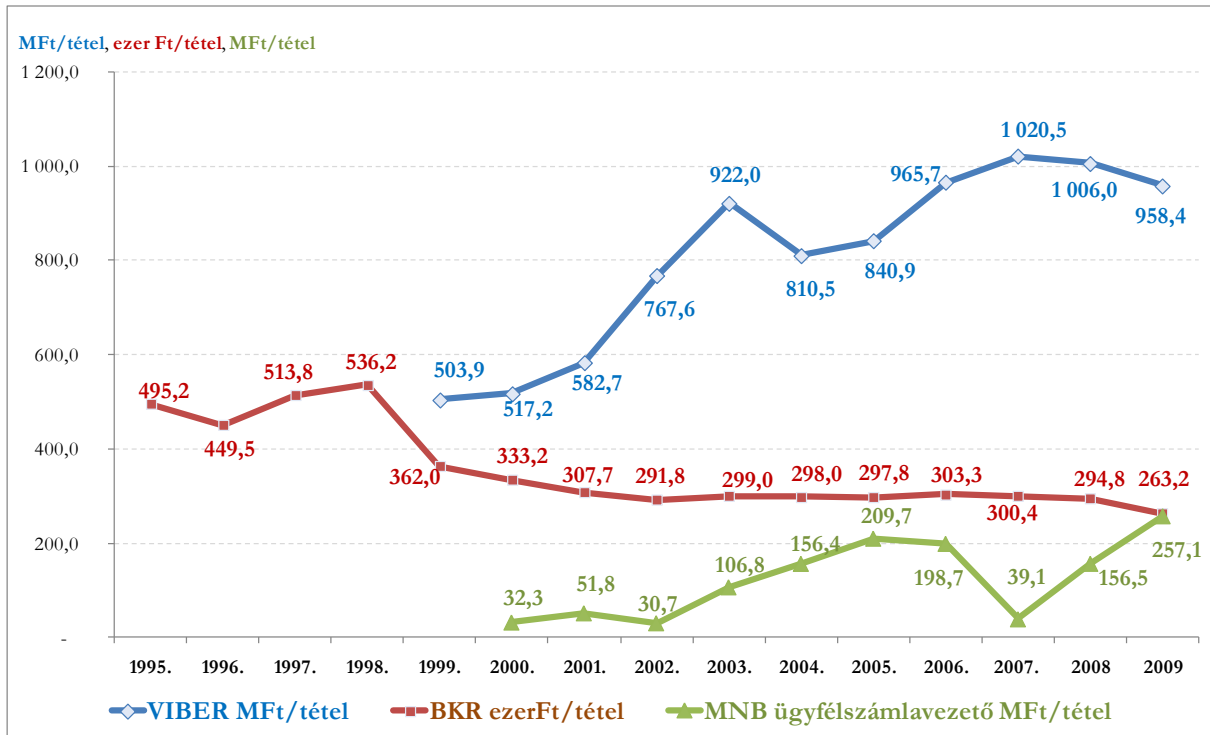
A tételszámot tekintve 2009-re az éves átlaghoz képest kisebb az ingadozás és az év végi hónapokban kevésbé emelkedett a forgalom, mint a megelőző évben.

5. számú ábra: Bankközi összes (VIBER+Inforex+BKR) napi tételszám havi átlaga az éves szinten számított havi átlaghoz képest

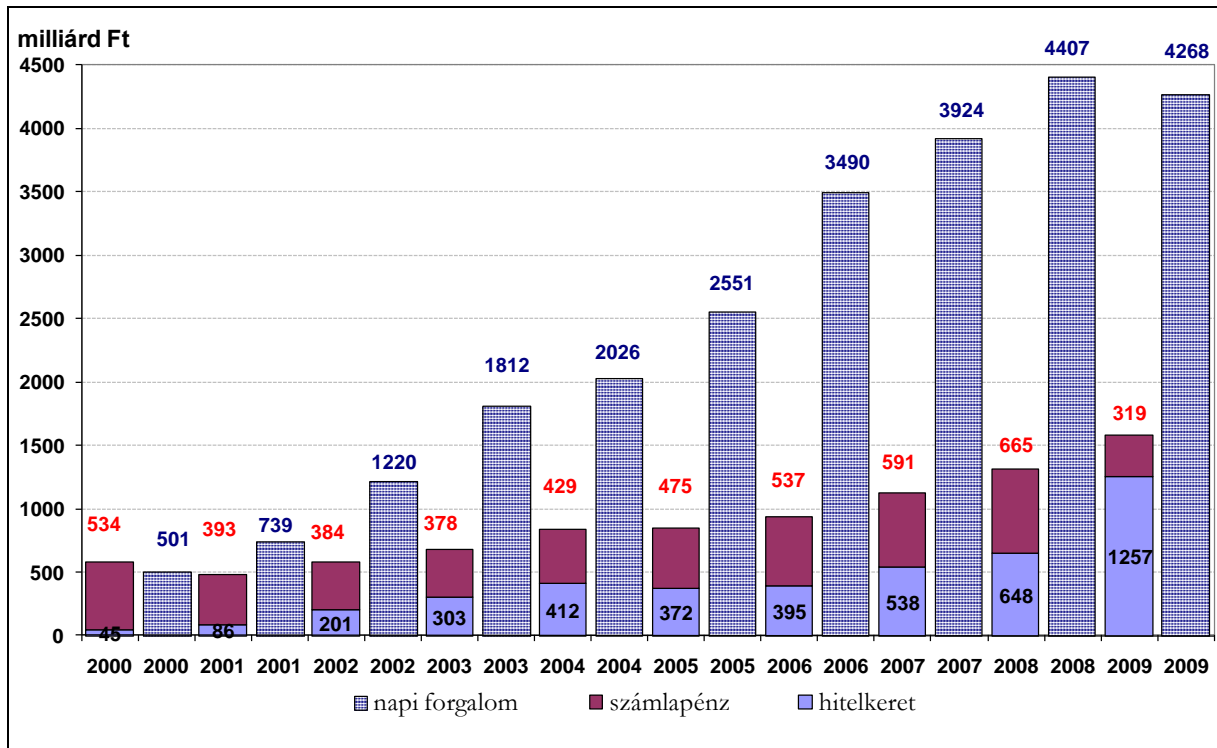
A 6. számú ábra az átlagos tétel nagyságát mutatja (az MNB rendszereire millió forintban, a BKR esetében ezer forintban). A VIBER esetében a korábbi növekvő trendet már két éve csökkenés követi (az átlagos tétel nagyság 1 milliárd forint alá csökkent). A BKR-ben 1999 óta nagyon enyhe egyenletes csökkenés a jellemző. Az ügyfélszámlavezető rendszer átlagos tétel nagyságának a növekedése a jegybankkal kötött deviza és betét ügyletek miatt következett be.

6. számú ábra: Átlagos tétel nagyság alakulása az egyes fizetési rendszerekben

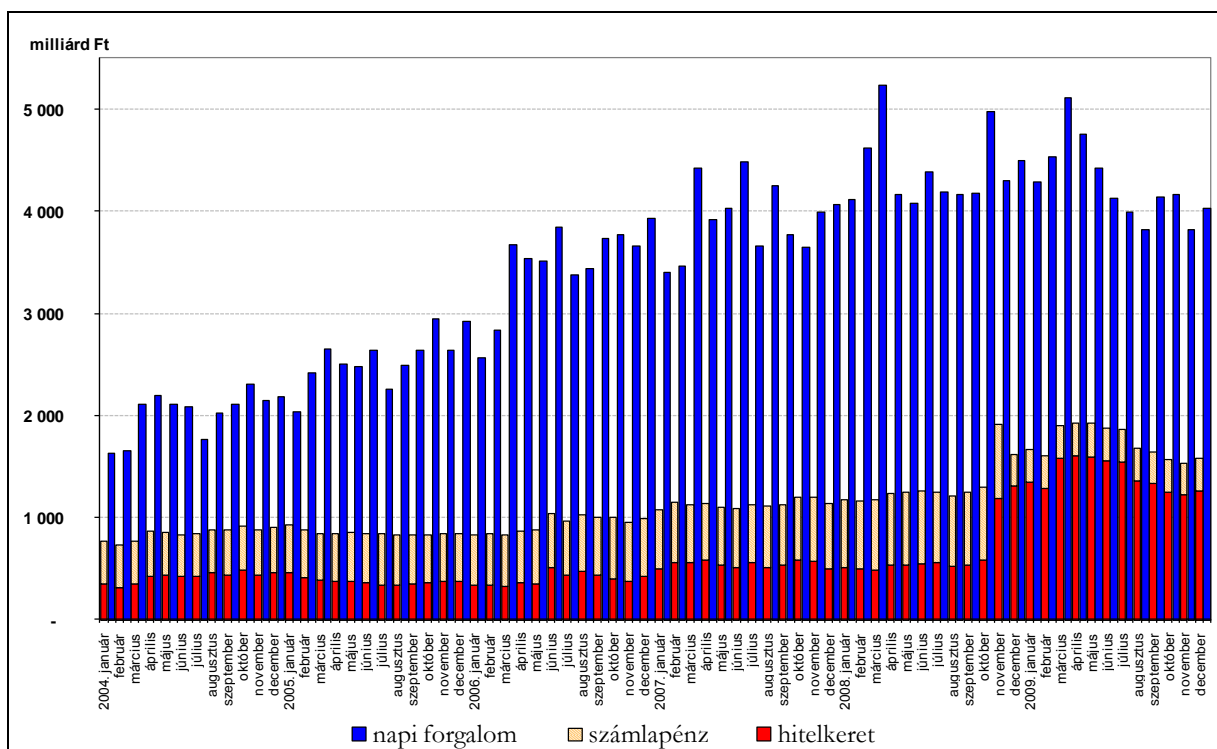
A 7. számú ábra szerint a VIBER indulását követő évben a VIBER tagok összes napi likviditása éves átlagban nagyobb volt a lebonyolítandó fizetési forgalomnál, azt követően a tendencia megfordult, a forgalom egyre nőtt a rendelkezésre álló likviditáshoz képest. A trend 2009-ben megváltozott: a továbbra is növekvő likviditáshoz kevesebb pénzforgalom járult. A 2008. évi pénzforgalom/likviditás arány 3,48 volt, ez a szám 2009-re 2,71-re változott. A VIBER tagok likviditásán belül a számlapénz aránya csökkent (a kötelező tartalék szintjének csökkenése következtében), míg a hitelkeret állomány folyamatosan növekszik. Ez azt jelenti, hogy a bankok kényelmesebb likviditási helyzetben voltak a forgalomhoz képest nagyobb likviditás következtében.

7. számú ábra: A bankközi átlagos napi pénzforgalom (BKR+VIBER+InForex) és a likviditás (számlapénz+hitelkeret) alakulása évenként 2000-2009 között

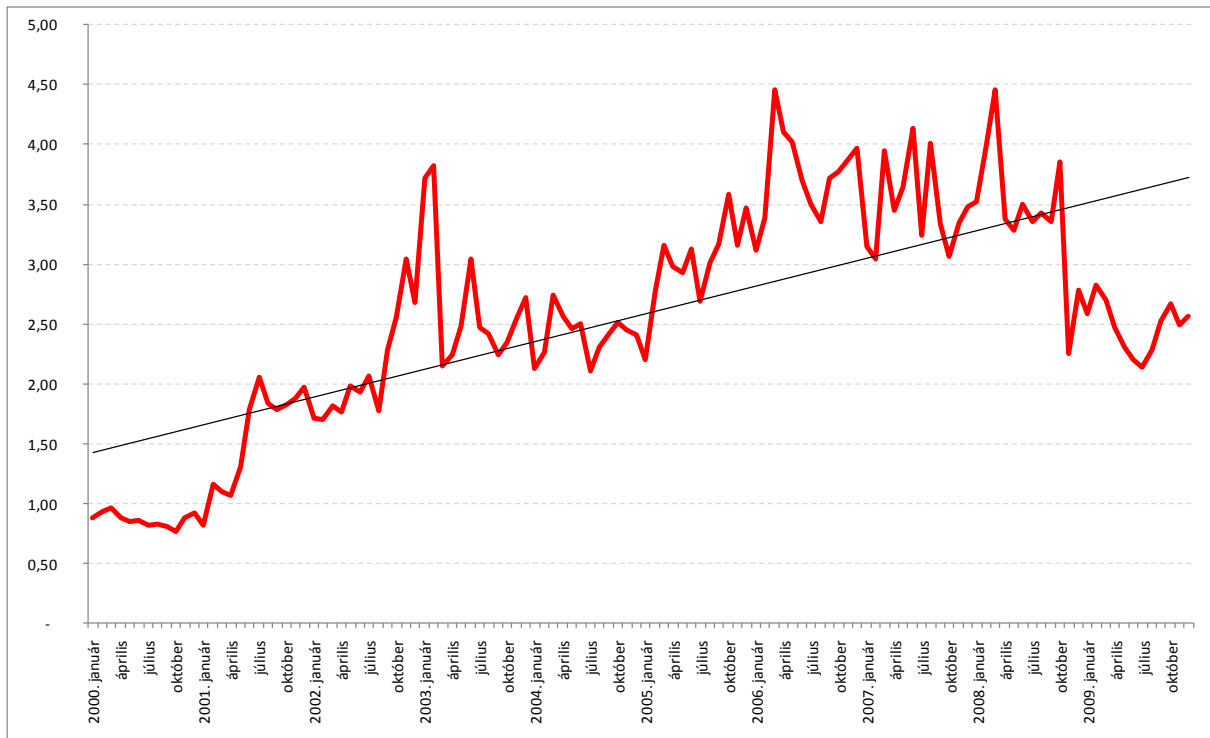
A havi adatokat nézve jól látható a 2008. novemberében bekövetkező hitelkeret hirtelen növekedés a számlapénz rovására, mely 2009-ben folyamatosan mérséklődik, ugyanakkor a fizetési forgalom egyértelműen csökken.

8. számú ábra: A bankközi átlagos napi pénzforgalom (BKR+VIBER+InForex) és a likviditás (számlapénz+hitelkeret) alakulása havonta 2004-2009 között

Ugyanezt a jelenséget ábrázolja a pénzforgalom és a likviditás arányát követő ábra, ahol a csökkenés látványos 2009-re.

9. számú ábra: A bankközi átlagos napi pénzforgalom (BKR+VTBER+InForex) és a likviditás (számlapénz+hitelkeret) arányának alakulása havonta 2003-2009 között

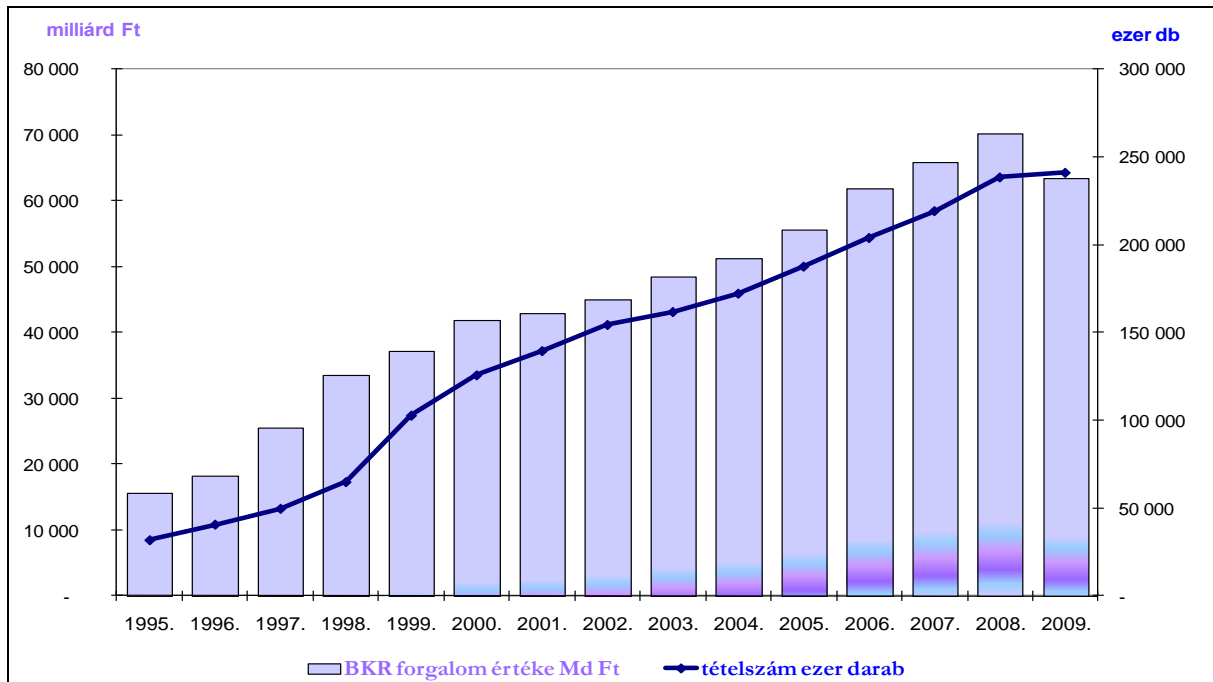

II. Az egyes fizetési rendszerek adatai, forgalma

1. A BKR fizetési forgalma

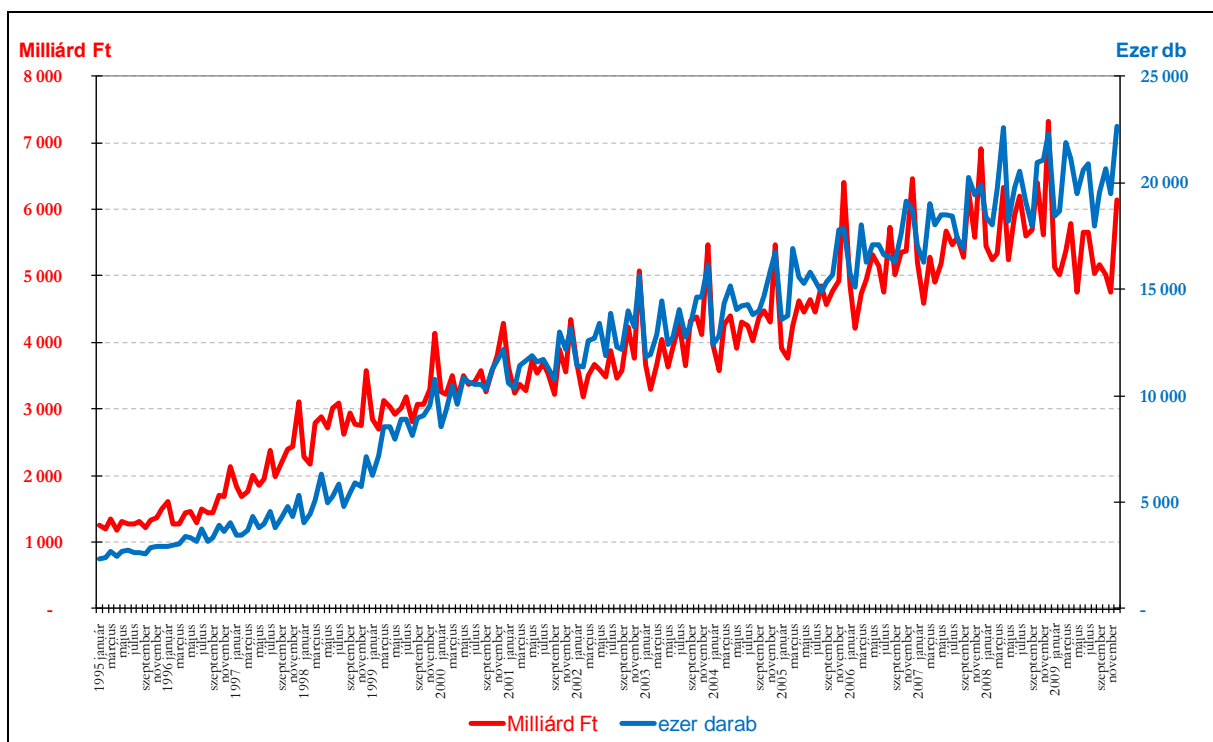
Az általános trendet követi a BKR éves forgalmi grafikonja: a folyamatos növekedés 2009-re tételszám szerint hirtelen lelassult, értékben visszaesés jelentkezett.

10. számú ábra: A BKR-ben teljesített tételek száma és értéke

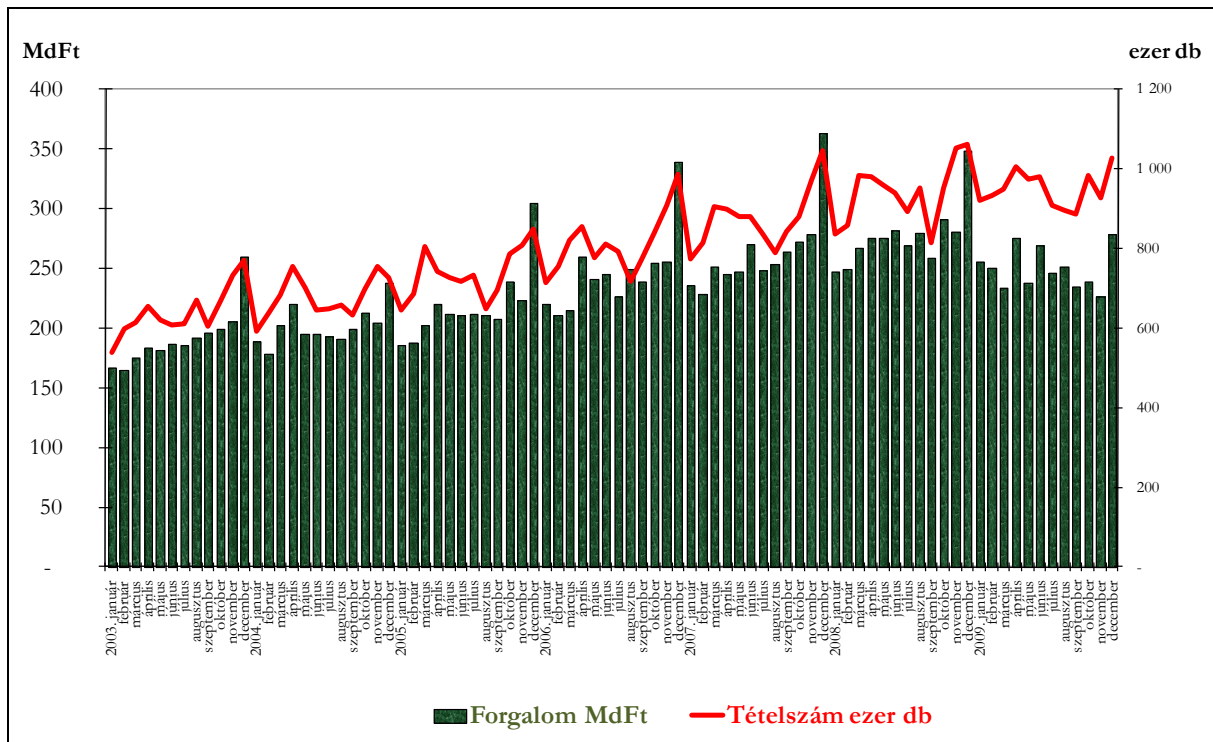
Az évenkénti változás tükröződik a havi adatokban, azonban 2009. év végén egyértelmű növekedés tapasztalható a havi értéket és tételszámot tekintve.

11. számú ábra: A BKR-ben elszámolt fizetési megbízások havi értékeinek és volumenének változása

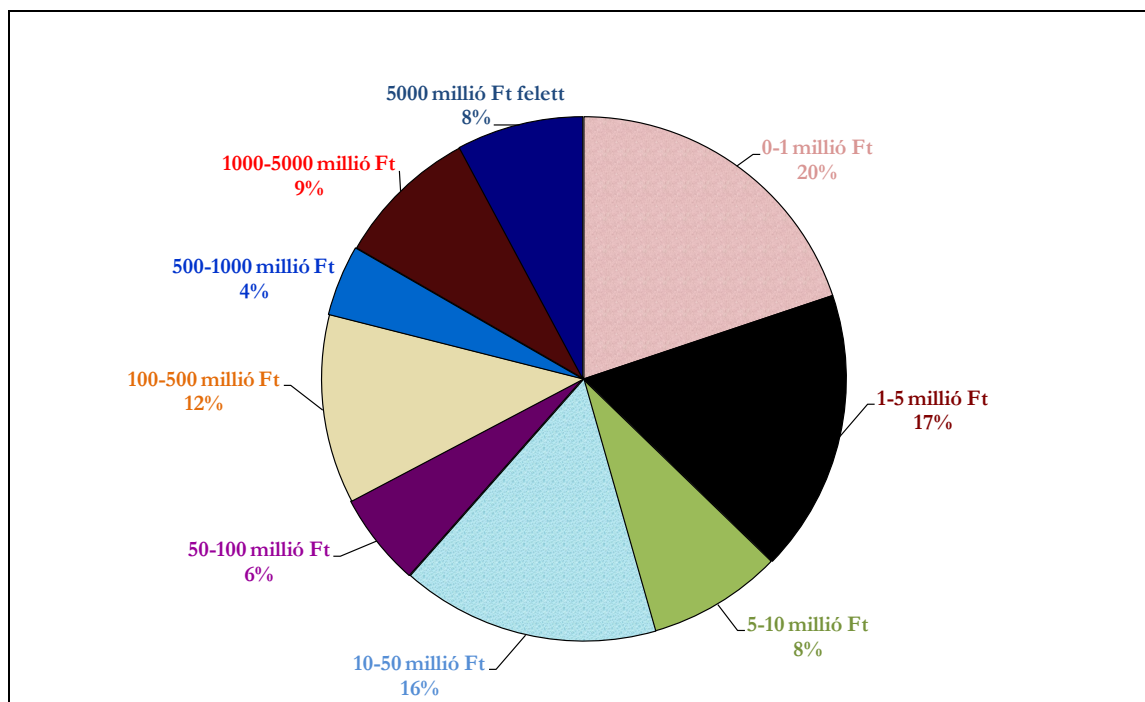
Az egy napra jutó forgalom havi átlaga szintén a fenti mintát követi: a tételszám ingadozása állandó, de emelkedő tendenciát mutat, a forgalom emelkedő trendje 2009-re megszűnt, decemberig a csökkenés a jellemző.

12. számú ábra: A BKR-ben lebonyolított fizetések értékének és tételszámának napi átlaga havonta 2003-2009

A BKR fizetési forgalom értéksávonkénti megoszlása tükrözi a rendszer rendeltetését: nagy tömegű, kis összegű fizetések lebonyolítására szolgál. A forgalom felénél nagyobb része esik az 50 millió forint egyedi értéket meg nem haladó tételek körébe, azonban nagy tömegben fordulnak elő a nagy egyedi értékű (pl. öt milliárd forint feletti) tételek, melyek a valós idejű rendszer kategóriájába tartoznának.

13. számú ábra: A BKR fizetések forgalmának megoszlása a megbízások egyedi értéke szerint 2009-ben

Tételszám szerint kétségtelen a legkisebb (1 millió forint alatti) tételek túlsúlya, a nagyobb értéksávban egyre kevesebb számú tétel tartozik.

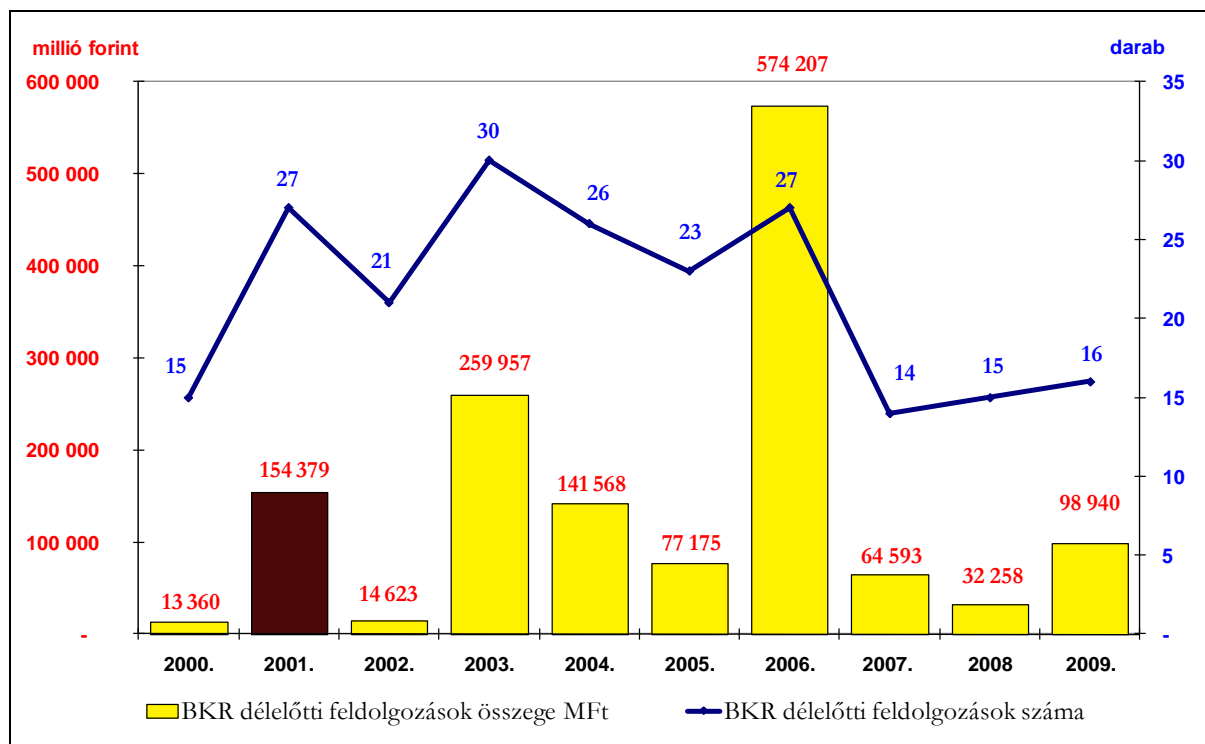
2. számú tábla: A BKR-ben teljesített fizetések számának megoszlása értéksáv szerint

Egyedi értékek	BKR forgalom volumene db						
	2003. dec.	2004. dec.	2005. dec.	2006. dec.	2007. dec.	2008. dec.	2009. dec.
0-1 millió Ft	9 192 223	9 324 206	9 667 705	10 191 445	10 964 395	12 437 457	12 684 580
1-5 millió Ft	447 876	436 547	454 213	466 339	486 470	516 296	467 879
5-10 millió Ft	60 534	60 794	65 617	68 363	73 304	76 877	66 791
10-100 millió Ft	46 064	46 004	51 508	52 178	55 655	57 341	51 128
100-500 millió Ft	3 174	3 086	3 497	3 713	4 035	4 027	3 633
500-1000 millió Ft	355	352	331	380	422	453	353
1000-5000 millió Ft	210	214	243	263	298	305	245
5000 millió Ft felett	28	35	52	45	42	41	15
összesen	9 750 464	9 871 238	10 243 166	10 782 726	11 584 621	13 092 797	13 274 624

Az éjszakai feldolgozás során sorban maradt, vagy későn küldött megbízásokat egy délelőtti második körben dolgozza fel a GIRO elégséges fedezet biztosítása esetén. Az utóbbi két évben 15 illetve 16-szor fordult elő, a sorban maradt tételek értéke megháromszorozódott (32,3 MdFt-ról 98,9 MdFt-ra nőtt).

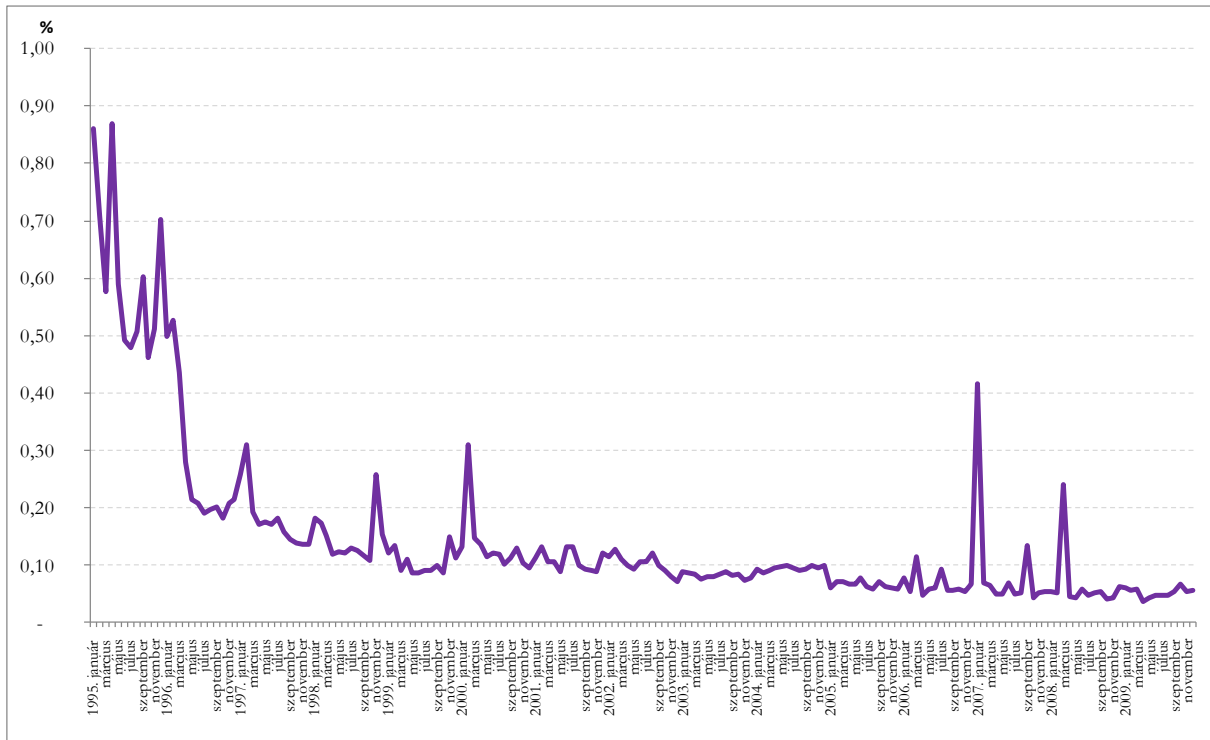
A délelőtti feldolgozások időszora erősen ingadozik számban és értékben egyaránt. A 2006. évi kiugrást egy nagy összegű késői küldés okozza.

14. számú ábra: A BKR délelőtti feldolgozások száma és értéke évente

A BKR-ben visszautasított tételek értéke az összes forgalomhoz képest csökkenő tendenciájú, mely 2007-2008-ban megtört.

15. számú ábra: A BKR-ben visszautasított tételek aránya érték szerint

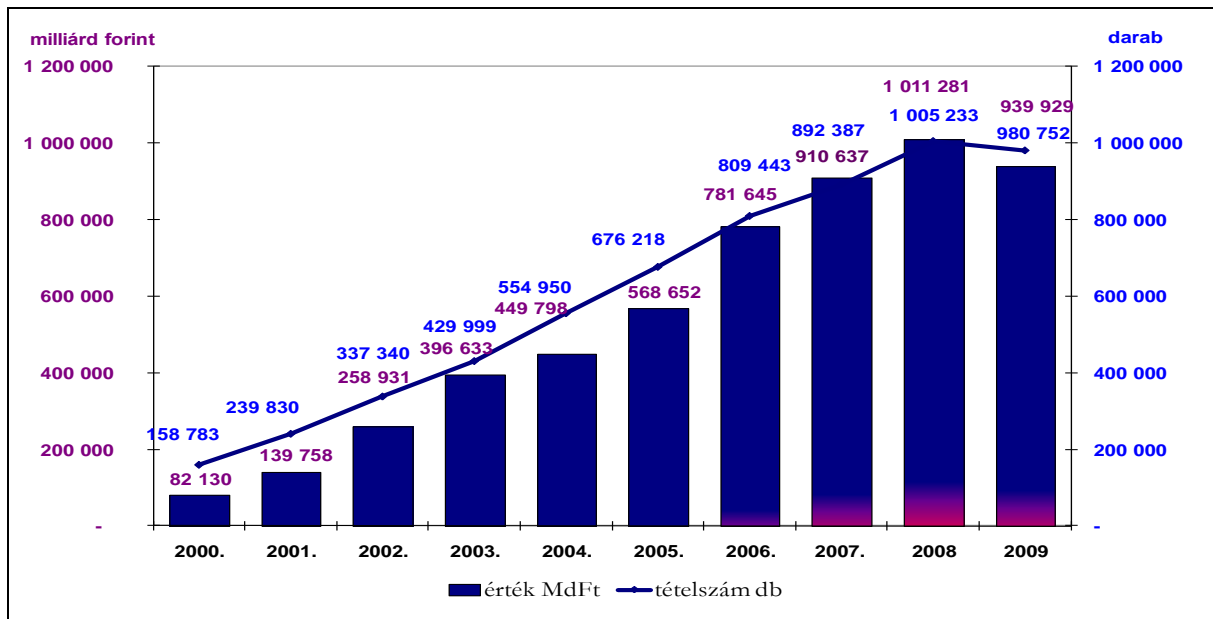

2. A VIBER fizetési forgalma

2009-ben jelentős változás történt a VIBER tagság körében: az MNB számlavezetési stratégiájának implementálása következtében 57-re nőtt a közvetlen tagok száma, ezzel egyidőben megszűnt az MNB-n keresztül történő közvetett tagság. Ez az éves forgalomra nem volt jelentős hatással, mivel a közvetlen taggá válások az év második felében történtek, valamint az új tagok korábban közvetett tagként is küldhettek VIBER megbízást az MNB-n keresztül.

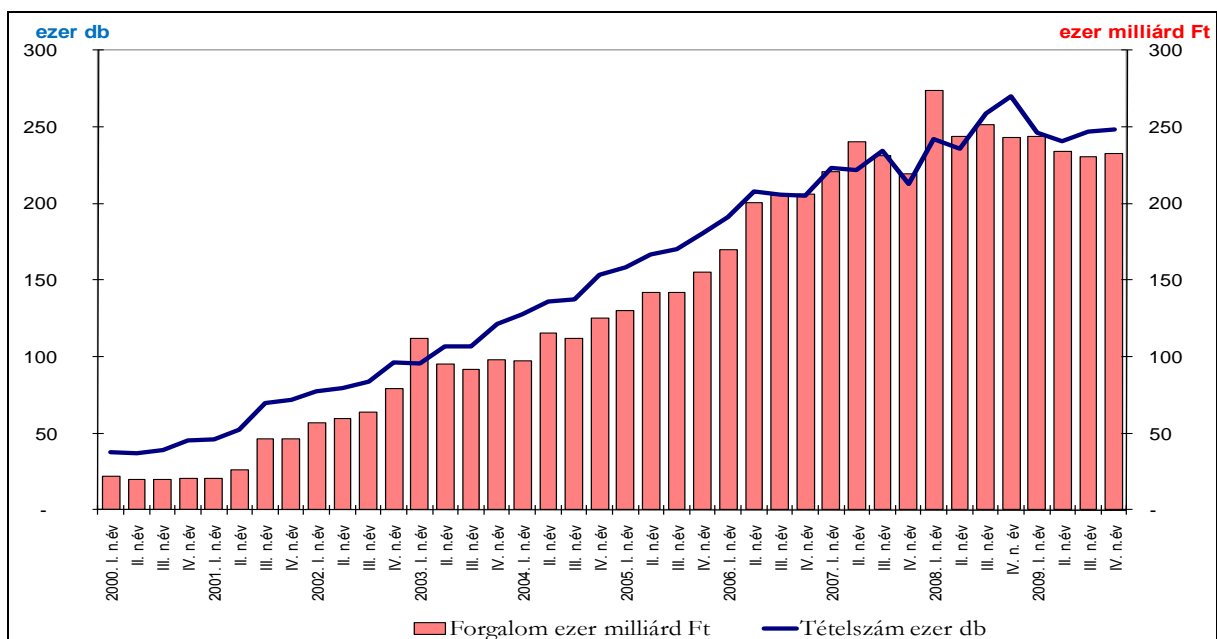
A VIBER éves forgalmának idősorát tekintve az indulástól kezdődő folyamatos növekedés a válság következtében megakadt, 2009-re első ízben visszaesés következett be a forgalom értékét és tételszámát illetően egyaránt.

16. számú ábra: A VIBER-ben lebonyolított fizetések száma és értéke évente

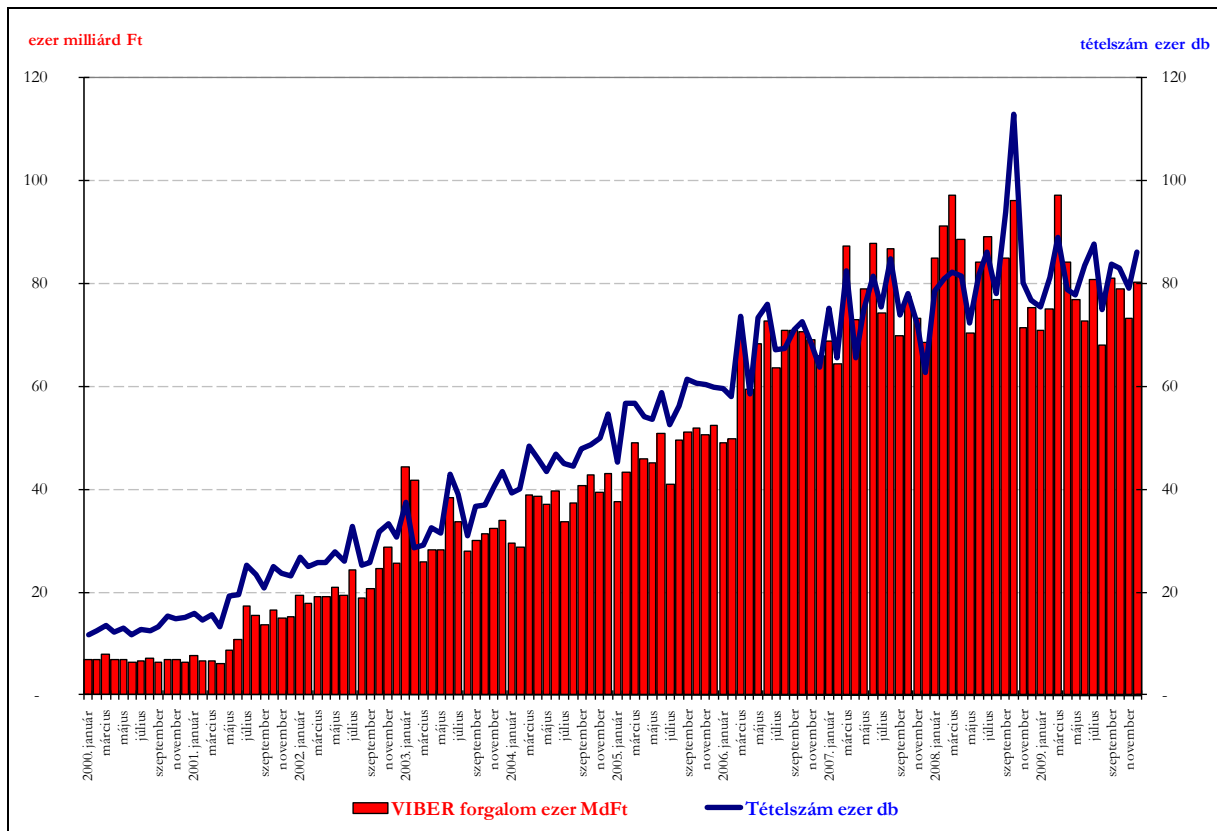
A negyedéves idősort tekintve a válság hatása még inkább csökkenő tendenciát eredményezett 2008. közepétől.

17. számú ábra: A VIBER-ben lebonyolított fizetések értéke és száma negyedévenként

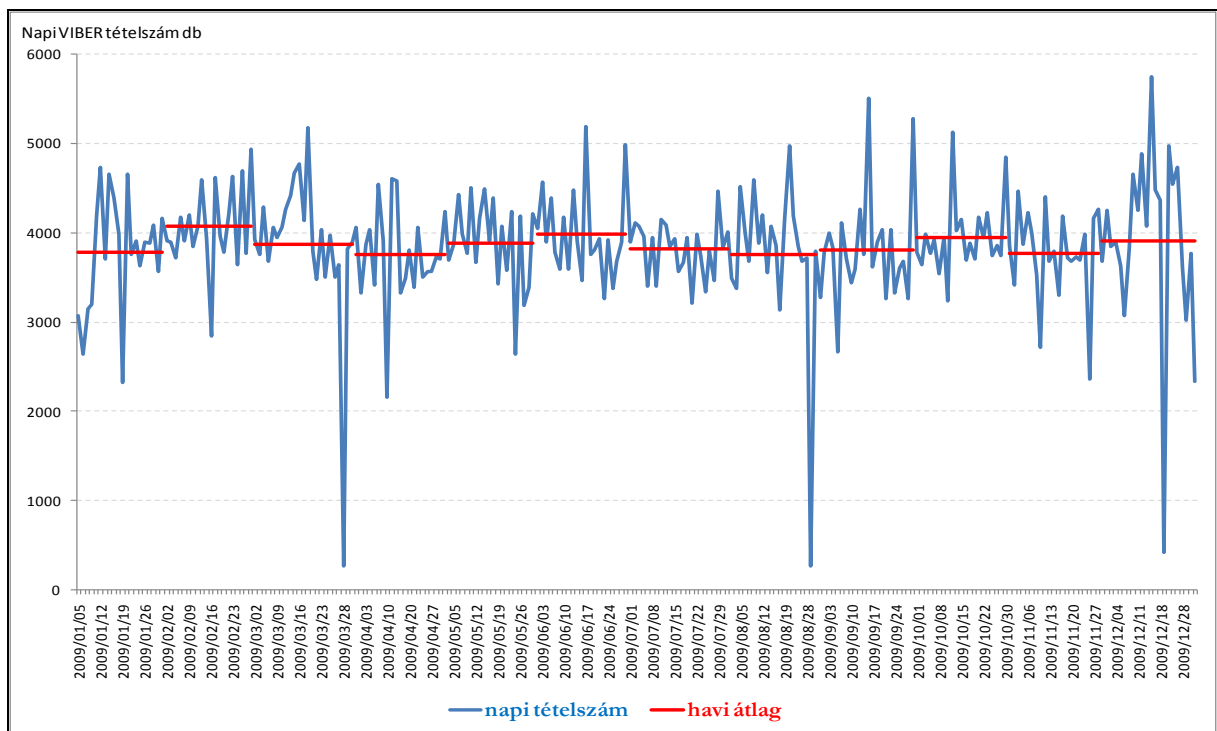
A VIBER havi forgalma 2007. évtől kezdve egyre erőteljesebb ingadozást mutat, a csökkenő tendencia 2009-ben értékben és tételszámban is megfigyelhető.

18. számú ábra: A VIBER-ben lebonyolított fizetések értéke és tételszáma havonta

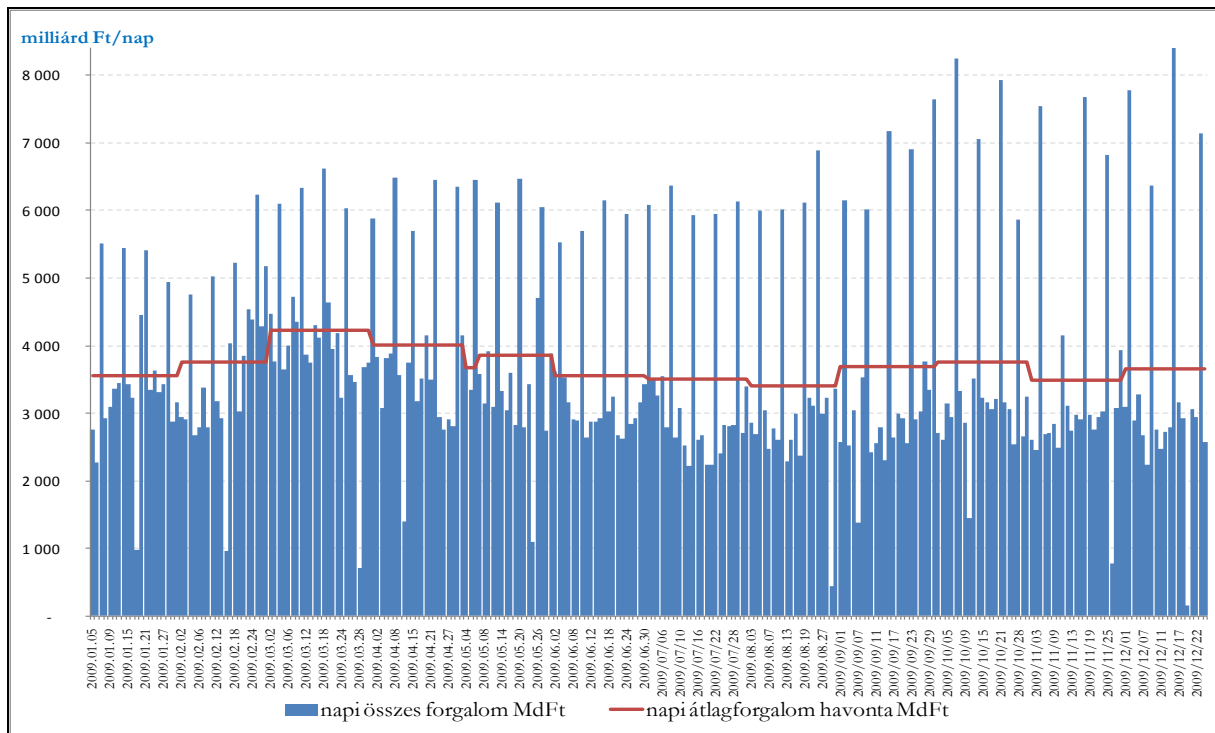
A 19. számú ábra a VIBER-ben naponta teljesített tételek számát mutatja a havi átlaghoz képest. A kiemelkedő forgalmi mélypontok a csereszombatok csekély forgalmát mutatják.

19. számú ábra: A VIBER-ben teljesített tételek száma naponta a havi átlaghoz viszonyítva 2009-ben

A napi forgalmi értéket elemezve megállapíthatjuk, hogy kevesebb kiugró nap van az átlag felett, mint alatta. A első ötven legnagyobb napi forgalmi érték kivétel nélkül szerdára esik.

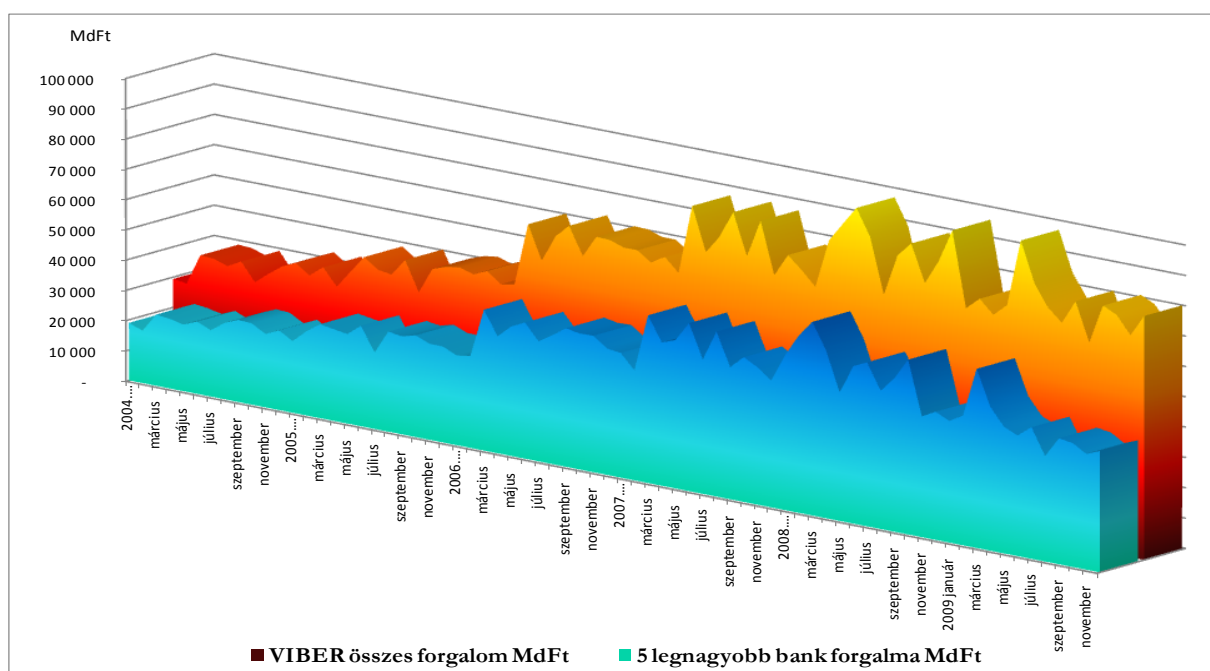
20. számú ábra: A VIBER-ben teljesített tételek értéke naponta a havi átlaghoz viszonyítva 2009-ben

A 21. számú ábra az átlagos havi forgalom szerint nagyságrendbe állított bankok havonta mért forgalmát mutatja. 19 bank éves forgalma haladja meg az évi 10 ezer darabot, a többi bank forgalma kisebb.

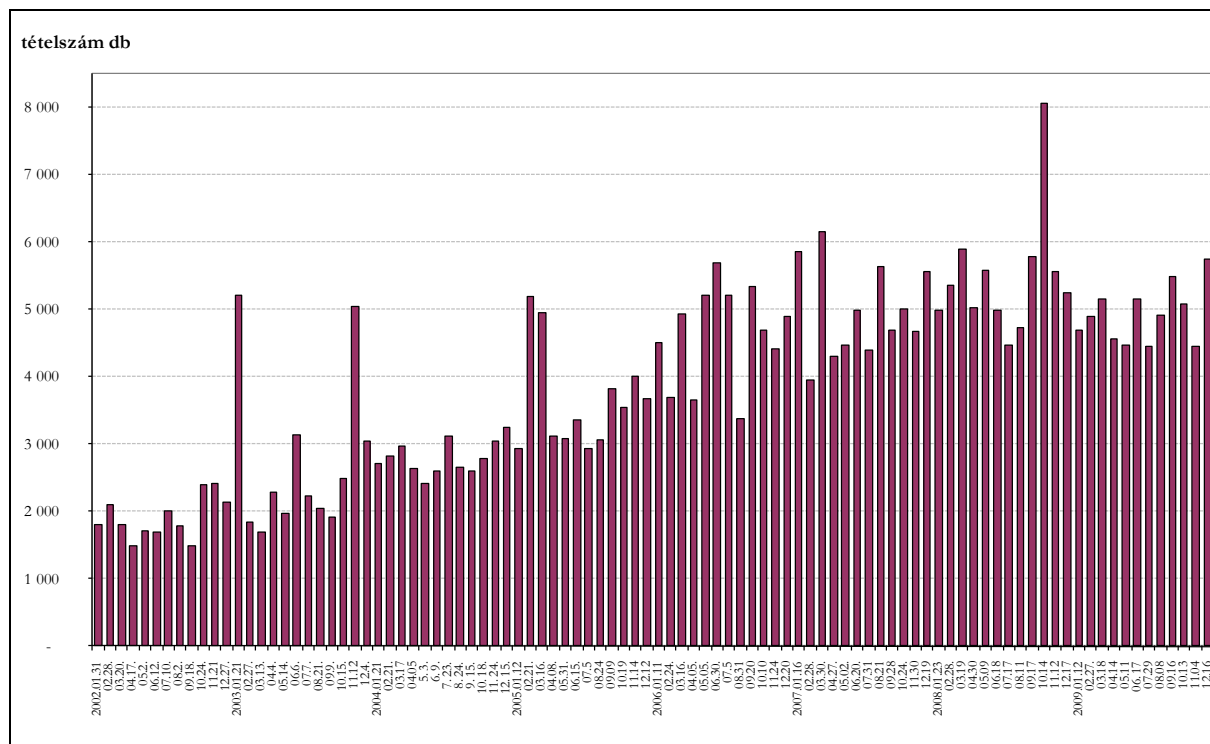
A VIBER forgalom havonkénti alakulását az öt legnagyobb forgalmú bank mintája határozza meg.

21. számú ábra: Az öt legnagyobb bank forgalmának alakulása az összes VIBER-ben teljesített tételek értékéhez viszonyítva

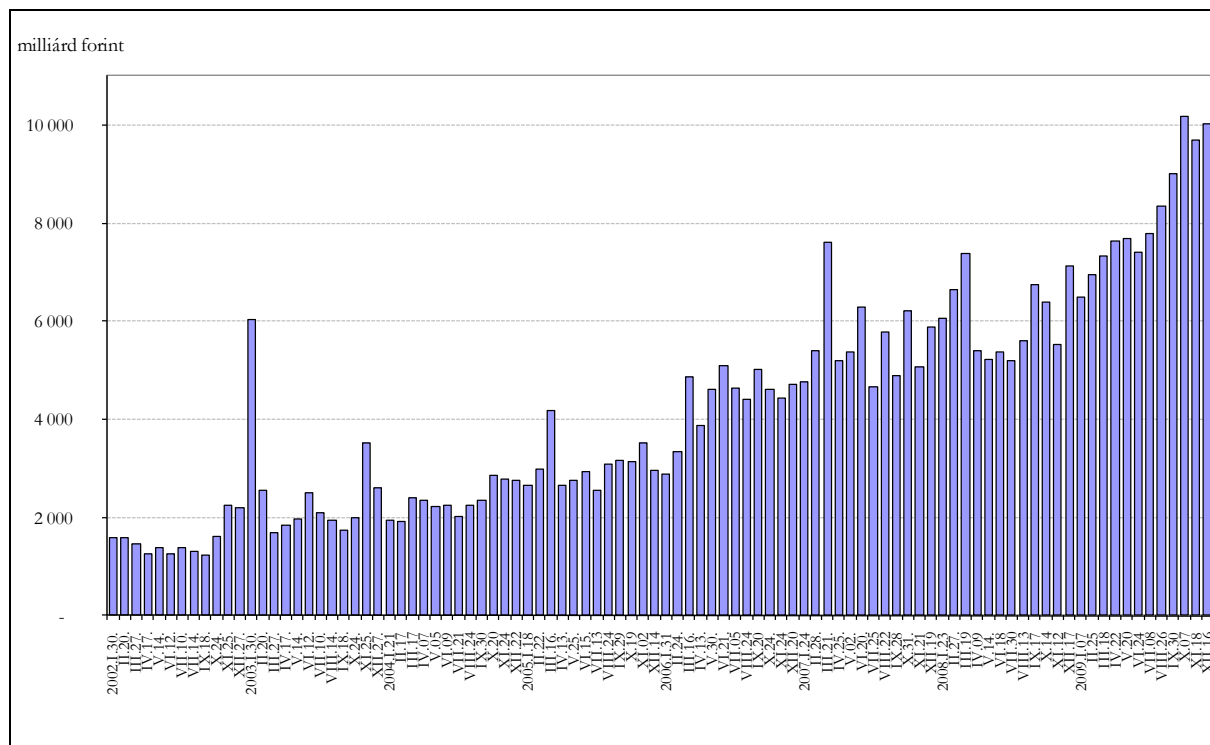
A 22. számú ábra a tételszám szerinti havi csúcnapok idősorát mutatja. Az eddigi legmagasabb tételszám 2008. október 14-én 8 054 db fizetési megbízás volt.

22. számú ábra: A VIBER-ben teljesített tételek száma a havi csúcnapokon

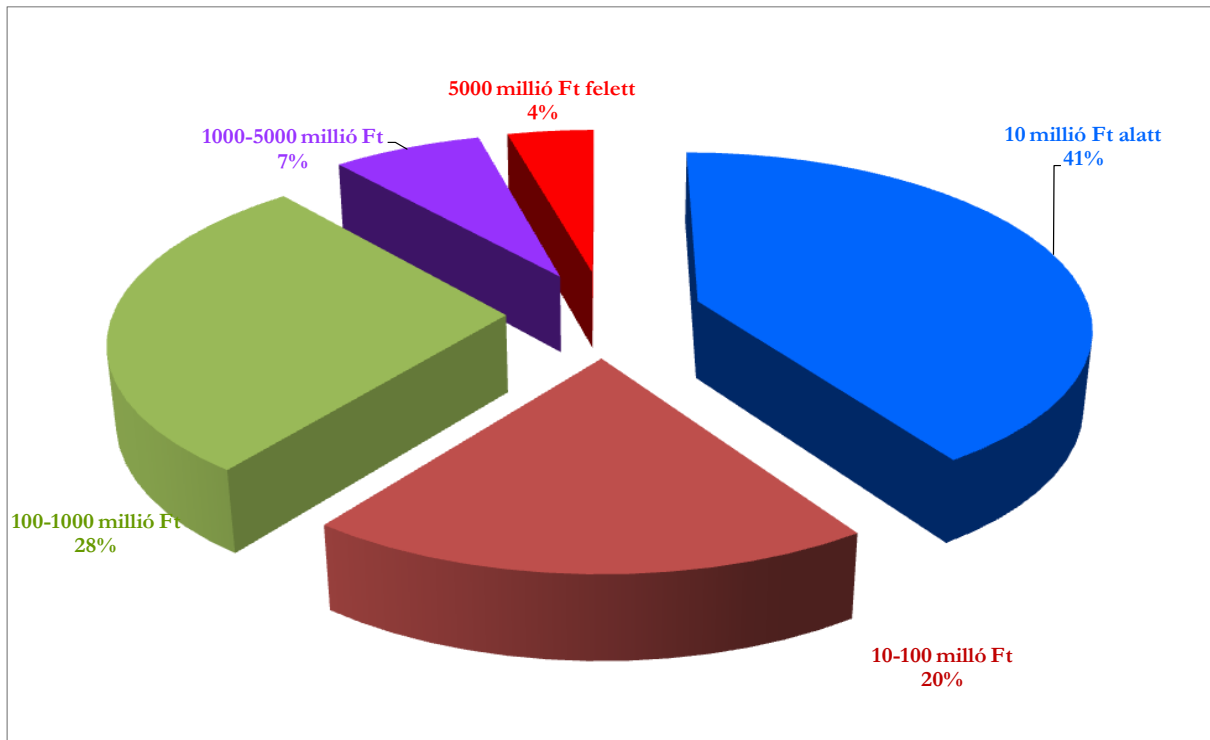
Az értékben mért havi csúcnapok rekordját 2009. október 7-én érte el a VIBER 10 174 milliárd forint napi forgalommal.

23. számú ábra: A VIBER-ben teljesített tételek értéke a havi csúcnapokon

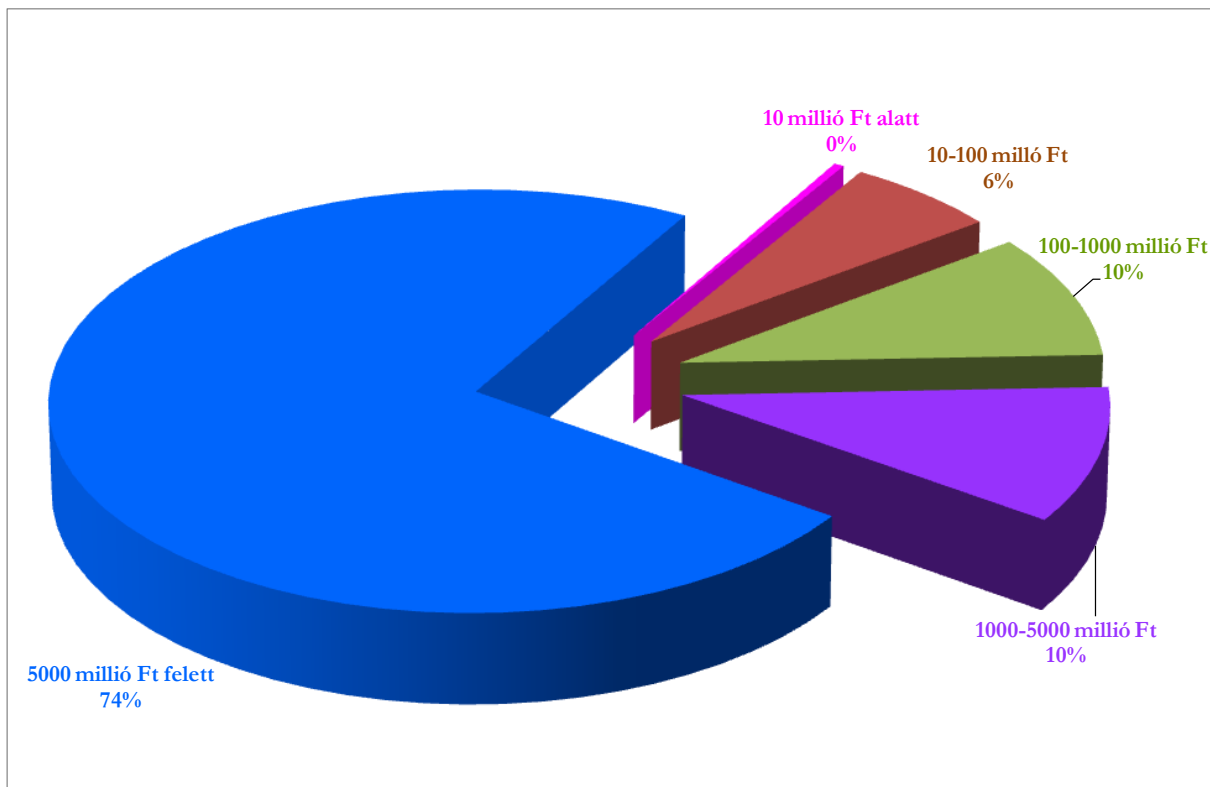
A VIBER tételek számának értéksáv szerint megoszlása azt mutatja, hogy a megbízások számának több, mint 60 %-a 100 millió forint egyedi érték alatt van, csupán a tételek 4 %-a esik az 5 milliárd forint feletti sávba.

24. számú ábra: A VIBER tételek számának megoszlása értéksáv szerint 2009-ben

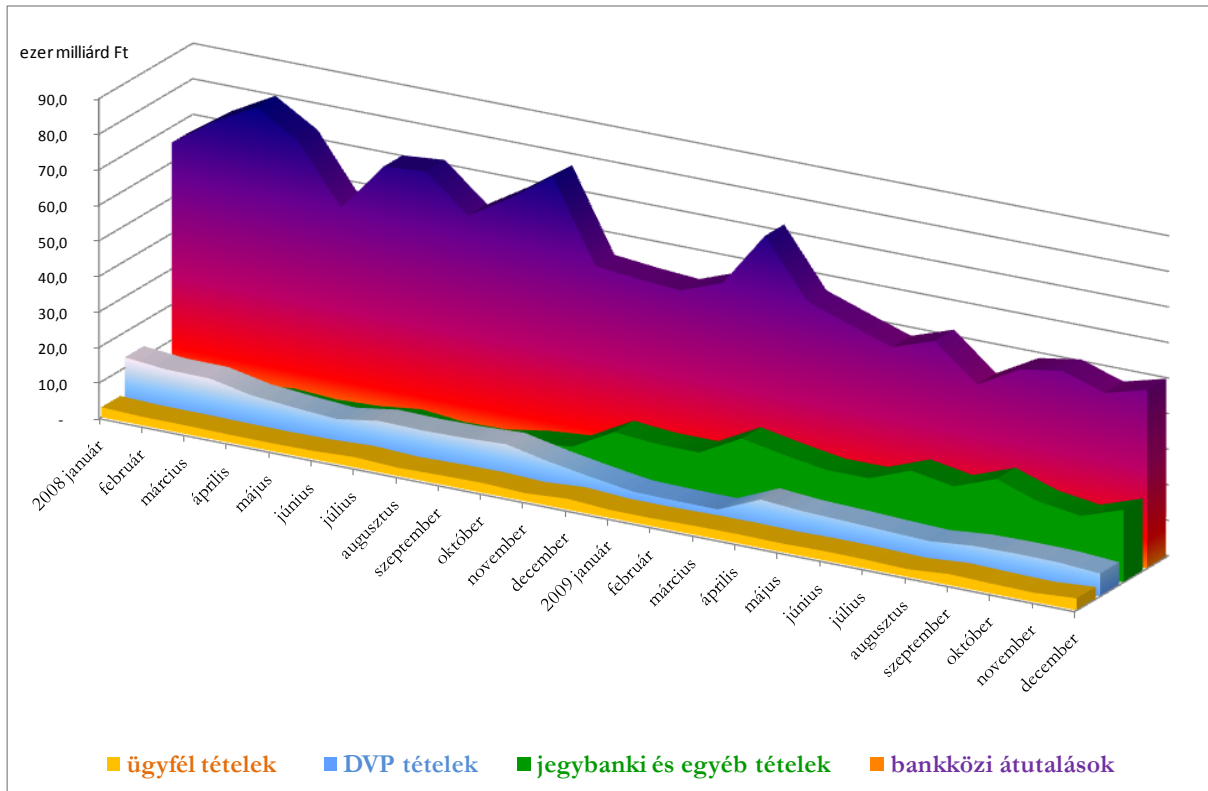
A VIBER tételek értékének 74 %-át teszik ki az öt milliárd forint feletti egyedi értékű tételek, melyek tételszám szerint csak %-ot jelentenek.

25. számú ábra: A VIBER tételek értékének megoszlása értéksávok szerint 2009-ben

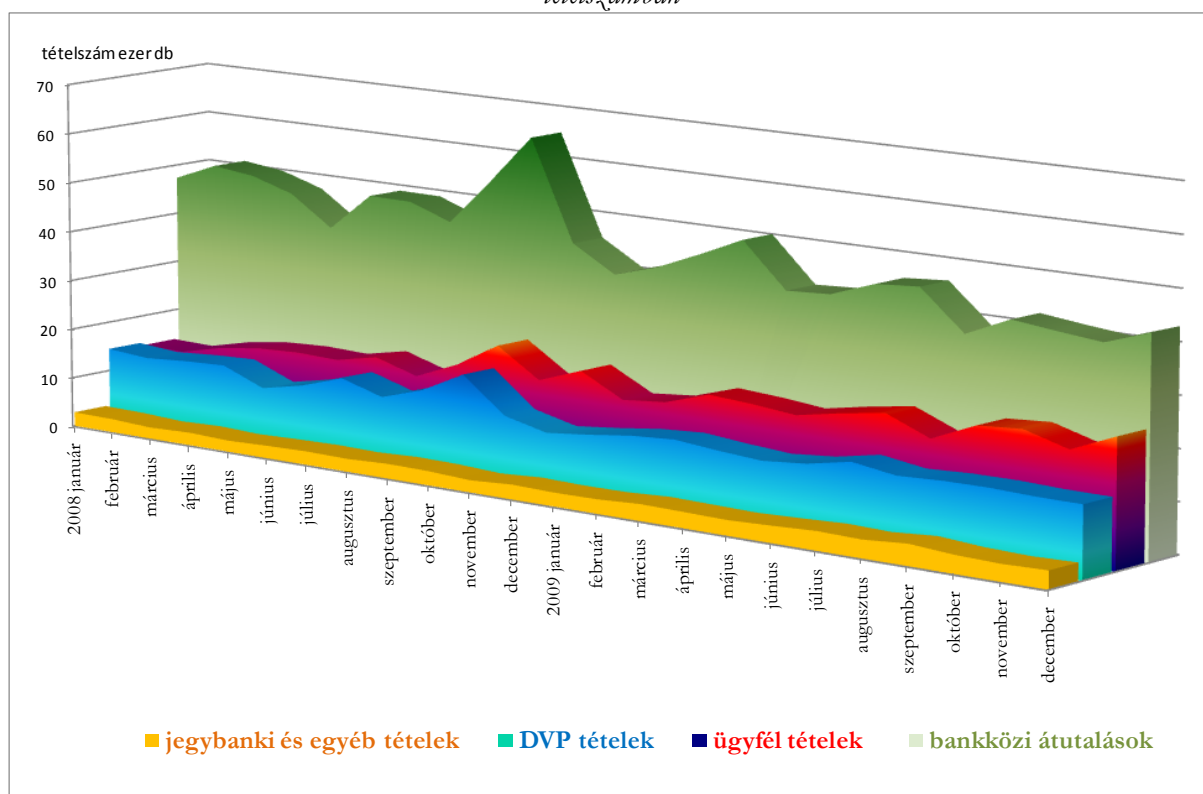
A két utolsó év havi adatait a fizetési megbízások típusa szerint nézve a legnagyobb részét a bank-to-bank tételek teszik ki. Ennek aránya 2008. őszétől (a márciusi csúcsot leszámítva) egyre csökken, miközben a jegybankkal kötött ügyletek aránya nőtt. A 2008. évi szinthez képest csökkent a DVP elvű értékpapír ügyletek értéke is, a forgalom értéke 2009. második felére emelkedett ugyan, de az előző évi szintet nem érte el.

26. számú ábra: A VIBER-ben teljesített fizetések megoszlásának alakulása ügylet típusok szerint értékben

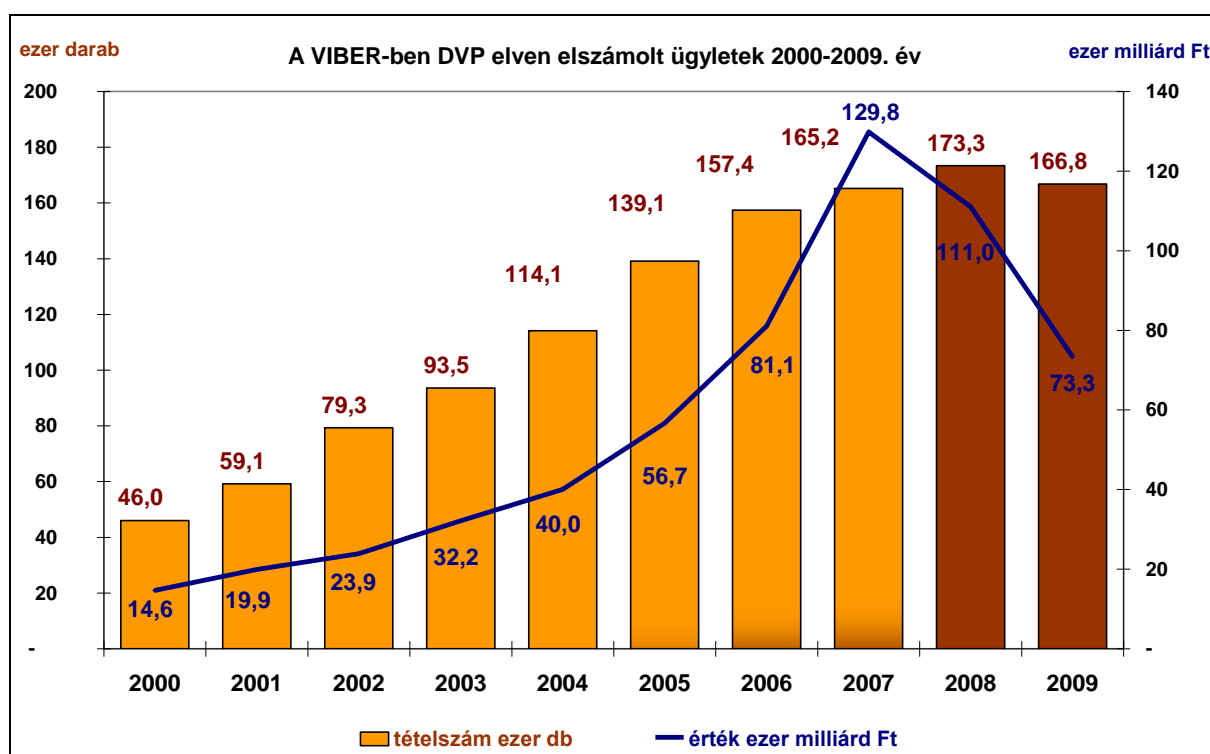
A fizetési megbízások tételszám szerinti összetétele az érték szerintiétől eltérő tendenciát mutat. A részarányt tekintve a bank-to-bank tételeket az ügyfelek megbízásai követik, ennél kisebb részt képviselnek az értékpapír ügyletek, számban legkevesebb a jegybankkal kötött ügylet. Minden fizetési megbízás típus 2008. októberében volt a csúcson a két évet tekintve, utána jelentős csökkenő tendencia látható, 2009. végére egyedül az ügyfél tételek száma haladta meg az előző év októberi csúcsot, a többi megbízás típus száma elmarad ettől.

27. számú ábra: A VIBER-ben teljesített fizetések megoszlásának alakulása ügylet típusok szerint tételszámban

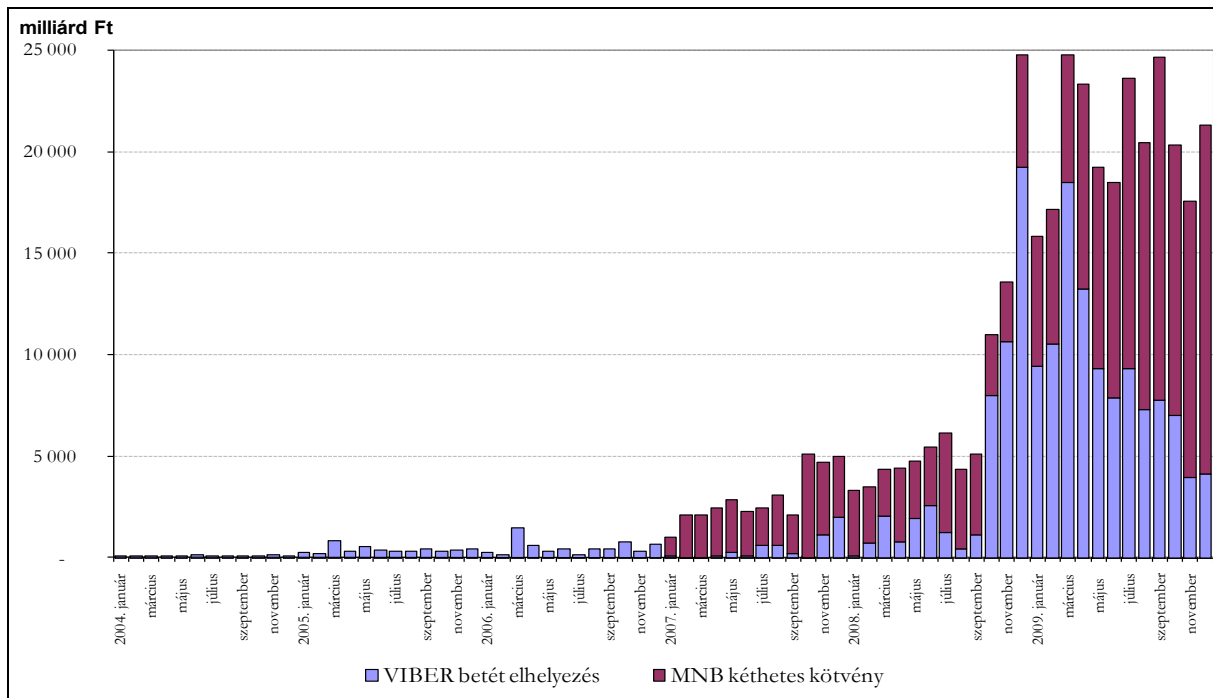
A DVP elven kiegyenlített értékpapír ügyletek (az MNB kötvény nélkül számított) éves adatai értékben 2007-ig meredek növekedést mutatnak, amit 2009-re jelentős (43 %-os) csökkenés követett. Tételszám szerint a növekedés 2008-ig tartott, a 2009-re bekövetkező visszaesés mérsékelt (3,8 %) volt.

28. számú ábra: A VIBER-ben DVP elven elszámolt ügyletek 2000-2009. év

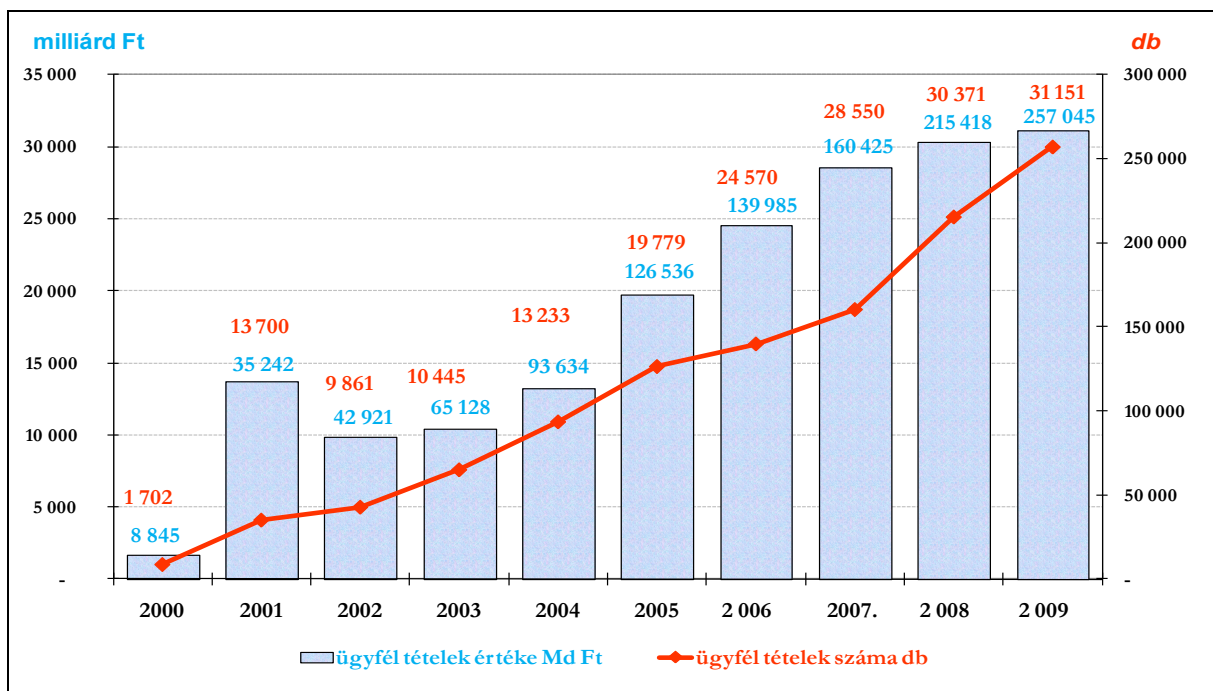
A VIBER-ben kiegyenlített MNB-vel kötött betét és kötvény havi alakulását vizsgálva megállapíthatjuk, hogy 2007. előtt az MNB-vel kötött ügylet értéke nem jelentős. Az MNB kötvény 2007. évi bevezetését követően az ügyletek értéke folyamatosan nőtt, az ugrás szerű változás 2008. szeptemberét követően figyelhető meg. Ekkor a betét elhelyezés dominált, majd a súlypont fokozatosan áttevődött a kötvényre. Az együttes forgalom 2008. decemberétől csaknem minden hónapban 20-25 ezer milliárd forint közé esett.

29. számú ábra: Az MNB-vel kötött betét és kötvény forgalom alakulása a VIBER-ben

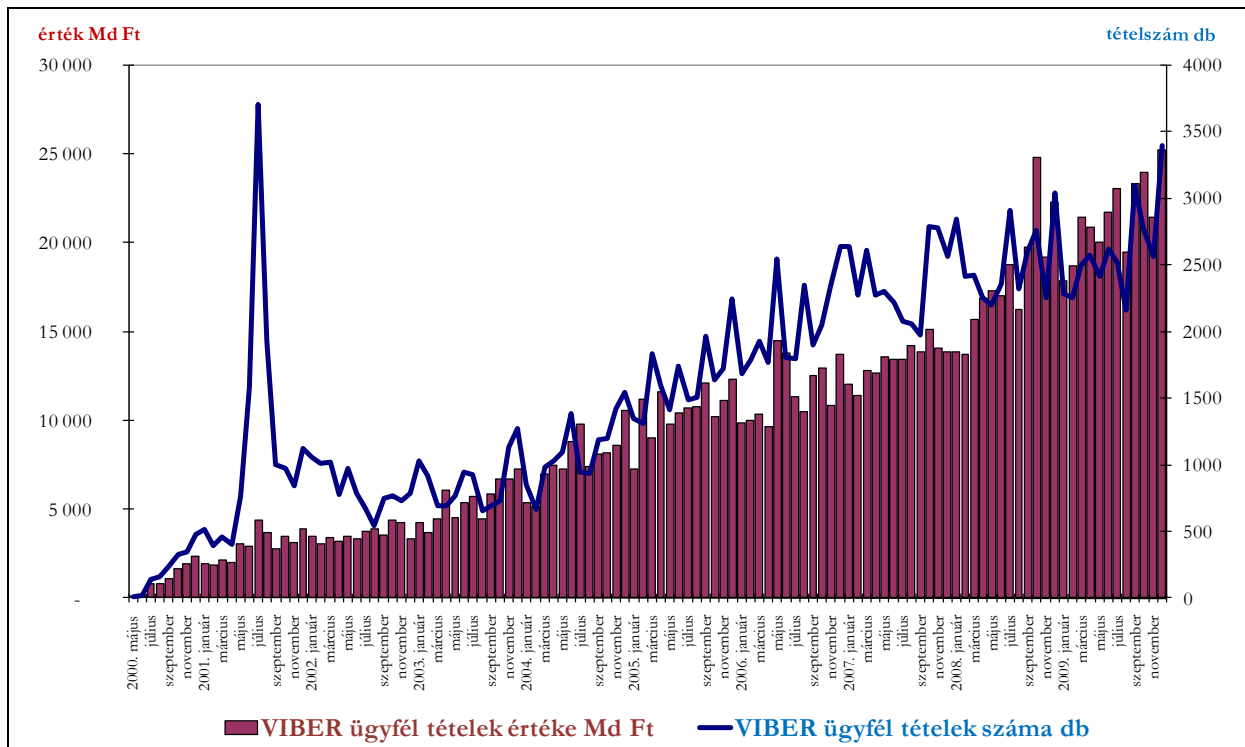
A VIBER-ben a bankok ügyfelei által kezdeményezett fizetési megbízások értékben és tételszámban is növekedést mutatnak, bár az utóbbi néhány évben a növekedés üteme lelassult.

30. számú ábra: A VIBER-ben teljesített ügyfél tételek alakulása évente

Az ügyfél tételek számának és értékének havi adata ingadozó, de emelkedő tendenciát mutat.

31. számú ábra: A VIBER-ben teljesített ügyfél tételek alakulása havonta

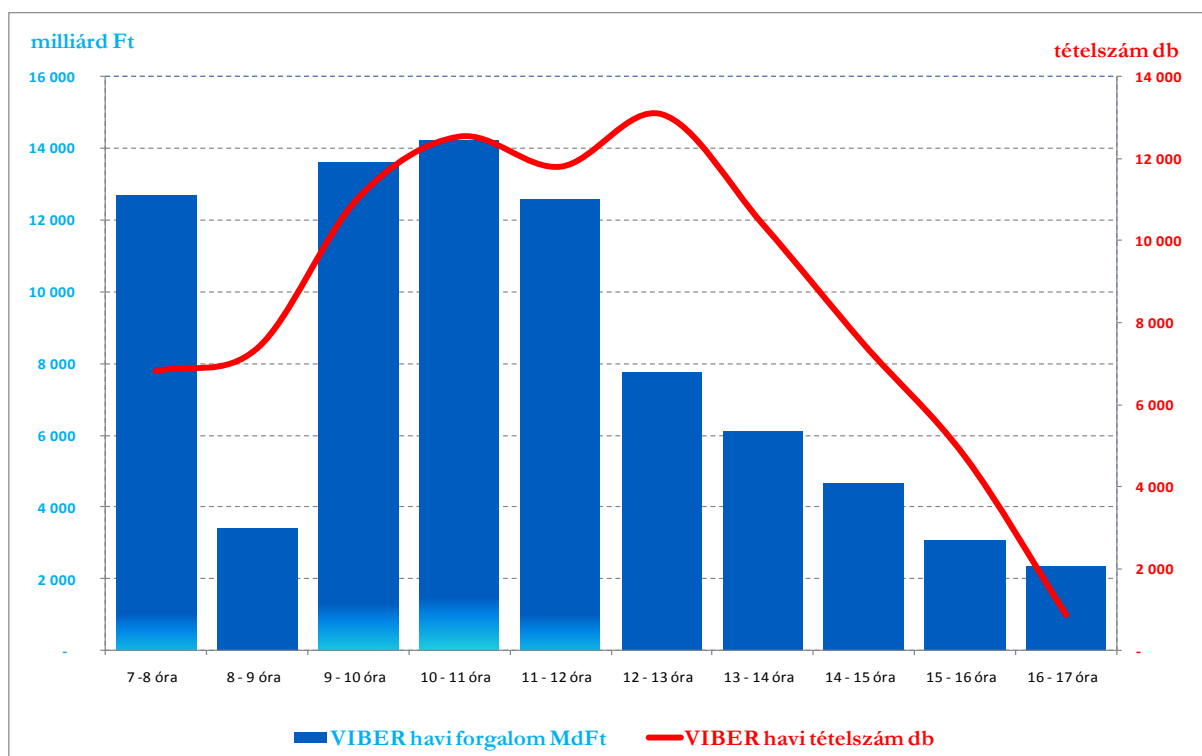
A koncentrációs ráta azt jelenti, hogy mekkora az öt legnagyobb VIBER tag forgalmának aránya az összes taghoz képest tételszámban és értékben külön-külön. Tételszám szerint a VIBER-ben a fizetések koncentrációja 2007-ig emelkedett, azóta jelentősen csökkent évről évre. Értékben a növekedés 2006-ig tartott, azóta az öt legnagyobb bank részesedése 54,2 %-ra csökkent.

4. számú tábla: A fizetési megbízások koncentrációja a VIBER-ben

tételszám szerint							forgalom értéke szerint						
2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
50,92	52,42	52,57	55,33	57,93	56,41	53,06	57,78	61,72	63,88	66,16	63,26	64,16	54,21

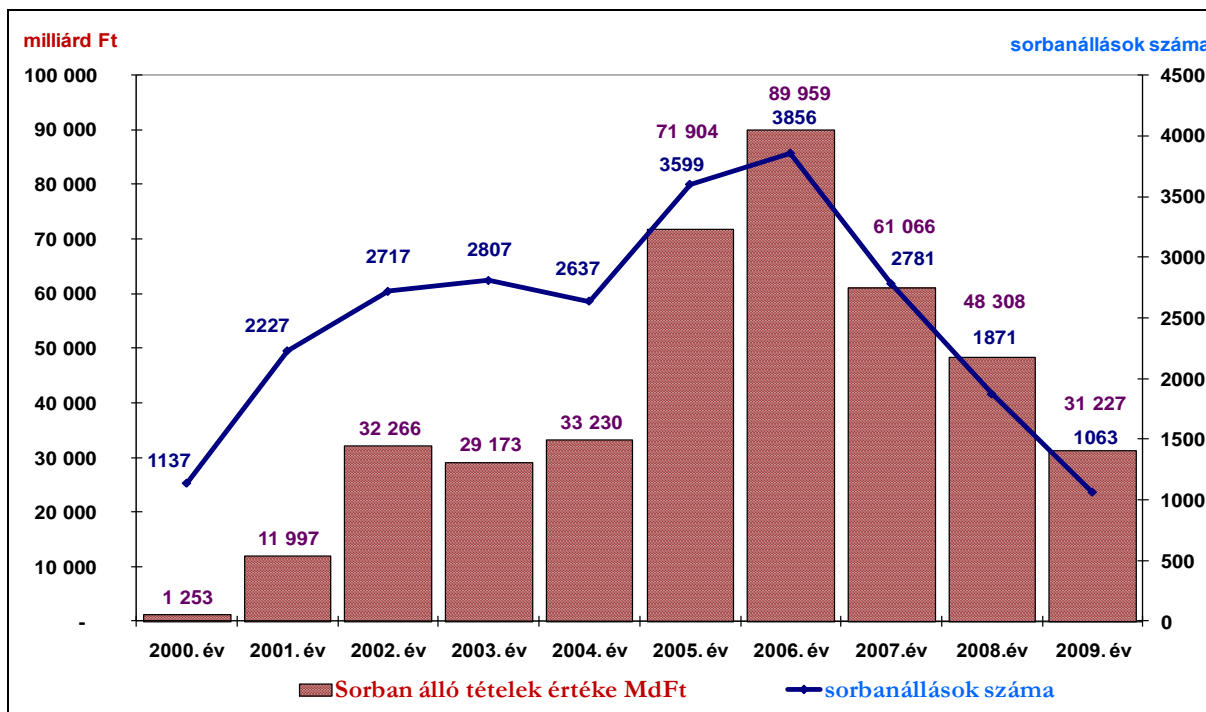
A VIBER-ben teljesített fizetési megbízások napon belüli óránkénti eloszlását mutatja a 37. számú ábra értékben és tételszámban 2009. decemberi adatokból számolva az MNB-vel együtt. A napon belüli eloszlás hasonló mintát követ: a reggeli nagyobb forgalmat az értéknapon beadott fizetési megbízások, valamint a lejárt jegybanki ügyletek teljesítése okozza. A forgalom 9 óra után „indul be”, a csúcside 10-11 óra között van, azt követően egyenletesen csökken a forgalom. Az üzemi idő utolsó órájában már nagyon kevés megbízás teljesül.

32. számú ábra: A VIBER-ben teljesített tételek napon belüli eloszlása 2009. decemberben

A VIBER-ben sorban álló fizetési megbízások² értéke és tételszáma is jelentősen nőtt, majd 2006 óta fokozatosan csökkent.

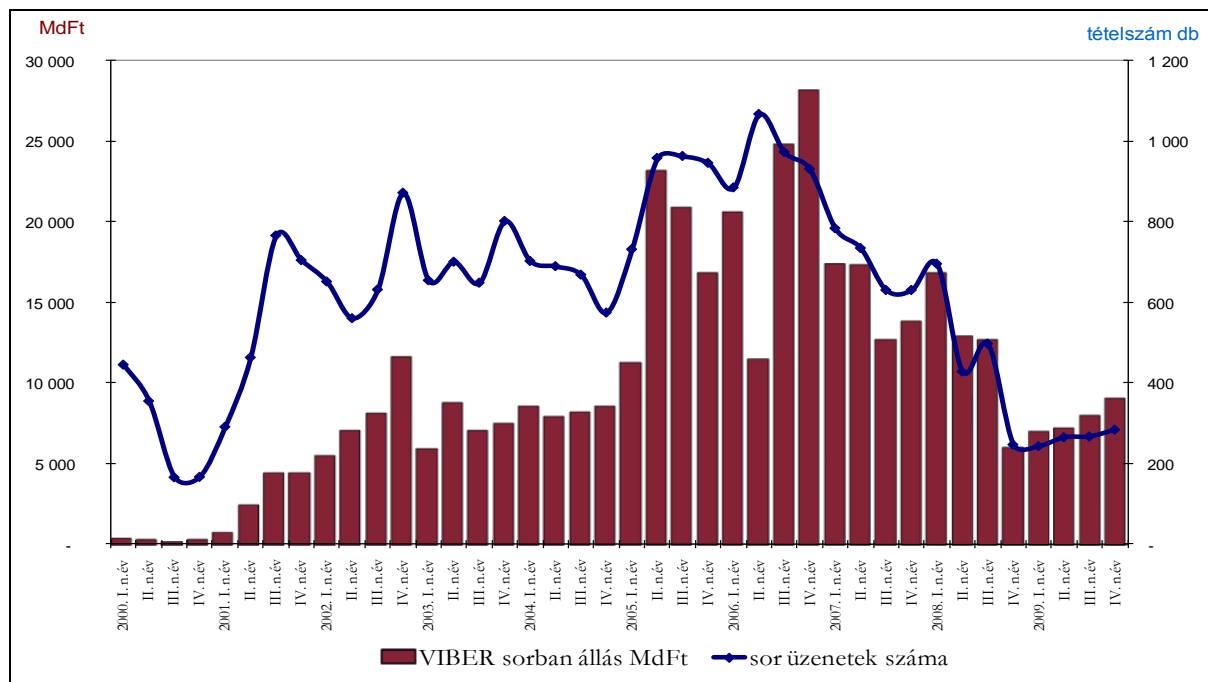
33. számú ábra: A sorban álló összegek értéke és a sorban állások száma a VIBER-ben 2000-2009

² A sorban elől álló tételekről küldött üzenetekben szereplő összegek összesítése. Ha már van sora a banknak, a további sorban mögötte álló tételekről üzenet nem kerül küldésre, csak ha változik az elől álló tétel 90 másodperc múlva (vagyis a sorban álló tételek száma és értéke ennél nagyobb).

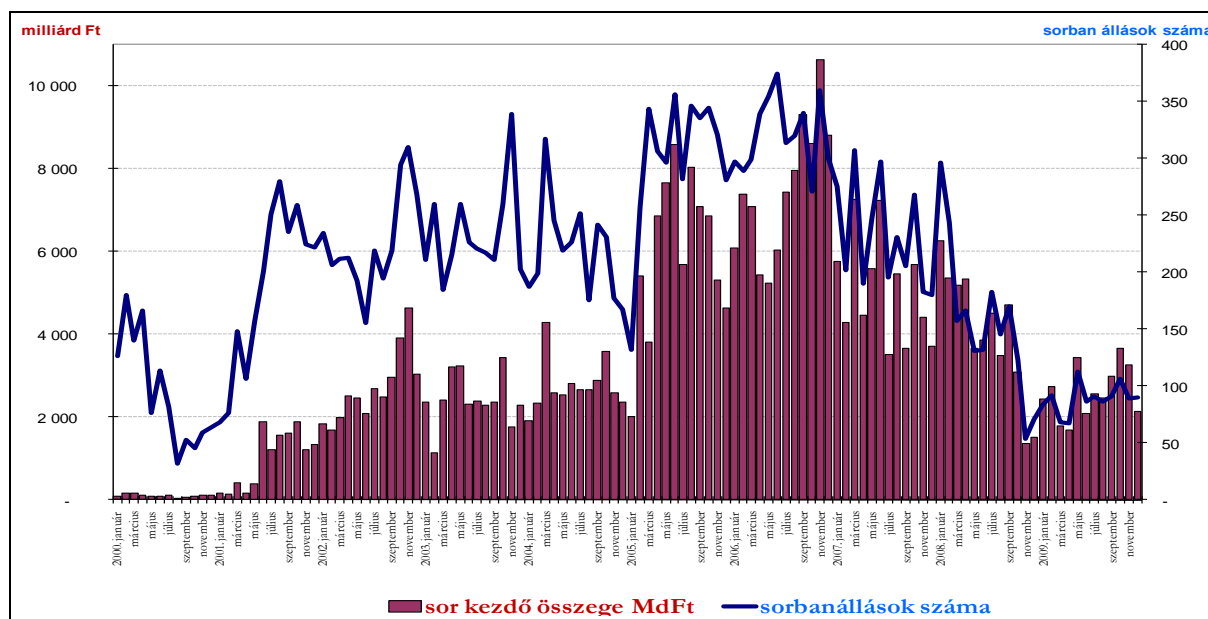
A 34. ábra szerint a negyedévenként kimutatott csökkenő tendencia 2009-ben kismértékű emelkedésbe fordult.

34. számú ábra: A VIBER-ben sorban álló tételek száma és értéke negyedévente

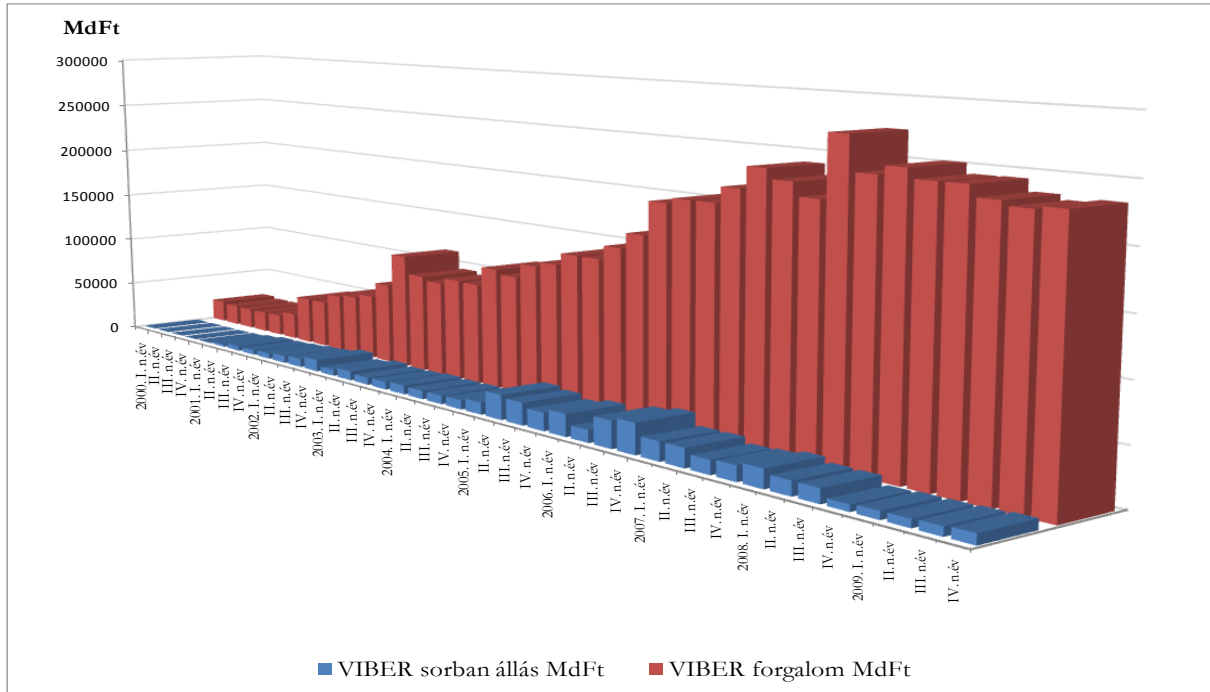
A sorban álló havi adatok azt mutatják, hogy 2005. közepéig nagyobb tömegben kisebb összértékben álltak sorban a fizetési megbízások, azt követően több hullámban nőtt a sorok értéke. 2006. novemberben volt az érték szerinti legnagyobb sorban állás (10,6 ezer milliárd forint), tételszám szerint 2006. június hónapban volt a csúc (374 esetben alakult ki a bankoknál sorban állás). 2007-ben a folyamatos ingadozás jellemző, 2008-ban egyértelműen csökkenő tendencia mutatkozik novemberig, amely után egy újabb emelkedő trend alakul ki. A likviditási válság hatása tehát nem okozta a sorban állás havi szinten mért növekedését a válság egész időtartamát tekintve (a bankok „fiókjában” sorban álló, be nem nyújtott megbízásokról nincs információ).

35. számú ábra: A VIBER-ben sorban álló tételek száma és értéke havonta

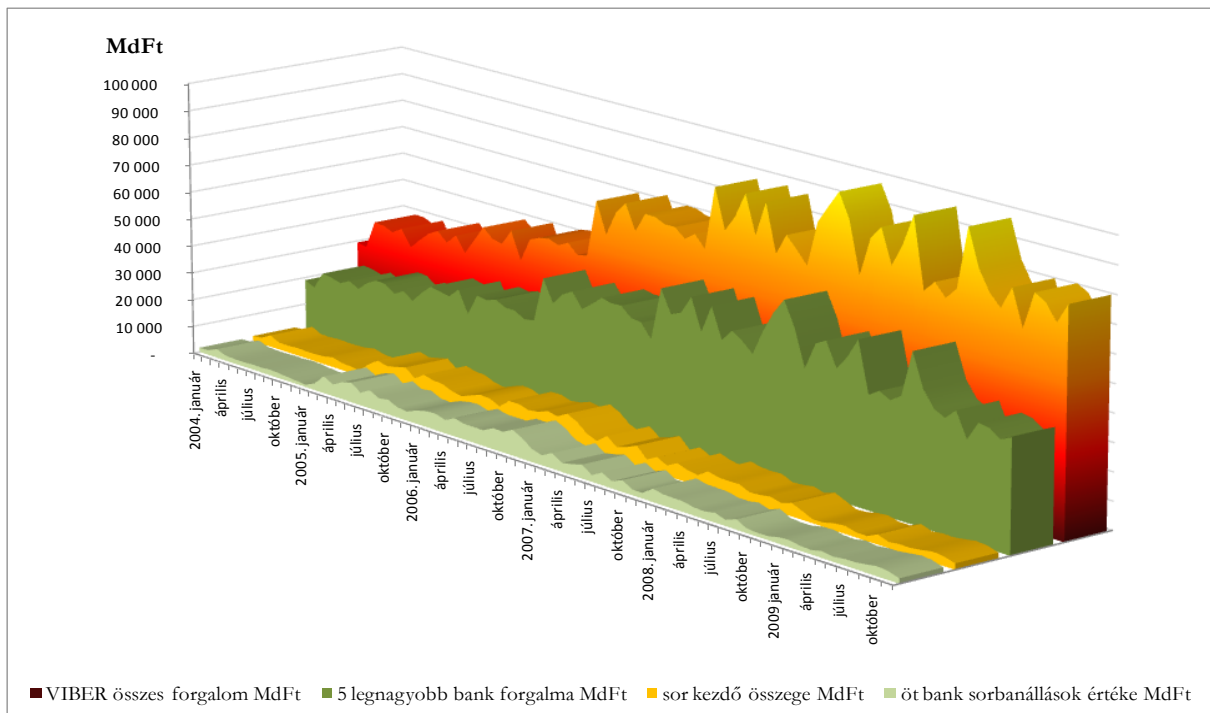
A VIBER forgalom és a sorok összegének egymás mellé állítása azt mutatja, hogy a kezdeti időben a sorok értéke a forgalom értékének 10 %-a alatt volt, a legmagasabb értéket 2005. II. negyedévben érte el (16,3 %), 2008. évtől ez az arány 5 % alá csökkent, ami javuló likviditási helyzetre utal (a fizetési forgalom lebonyolításához több likviditás áll rendelkezésre).

36. számú ábra: A VIBER-ben sorban álló tételek értéke a forgalomhoz viszonyítva negyedévente

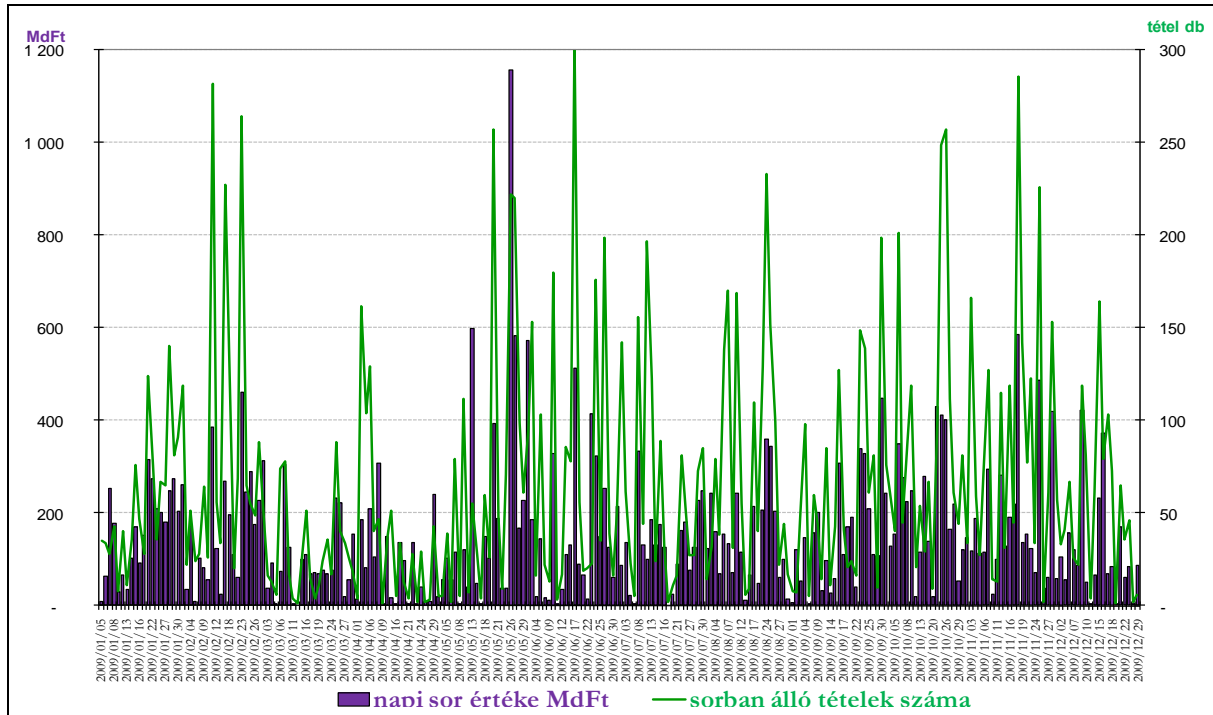
A 37. ábra azt mutatja, hogy a VIBER forgalom alakulását és a sorban állás mintáját is döntően az öt legnagyobb forgalmú bank határozza meg.

37. számú ábra: A VIBER forgalomból, illetve a sorban álló összegekből az öt legnagyobb forgalmú bank részesedése

A fizetési megbízások átlagosan 56,2 másodperc alatt teljesülnek a VIBER-ben, az összes megbízás 98 %-a öt percen belül elszámolódik³. Az öt percen túl teljesülő fizetési megbízásokról azt feltételezzük, hogy fedezetlenség miatt sorban állnak. 2009-ben a legtöbb (305 db) tétel június 17-én állt sorban 511 milliárd Ft összegben, a legnagyobb érték (1 158 milliárd Ft) május 26-án „sorakozott” (222 db tétel). A naponkénti sorok mintáját mutatja a 38. ábra értékben és tételszám szerint.

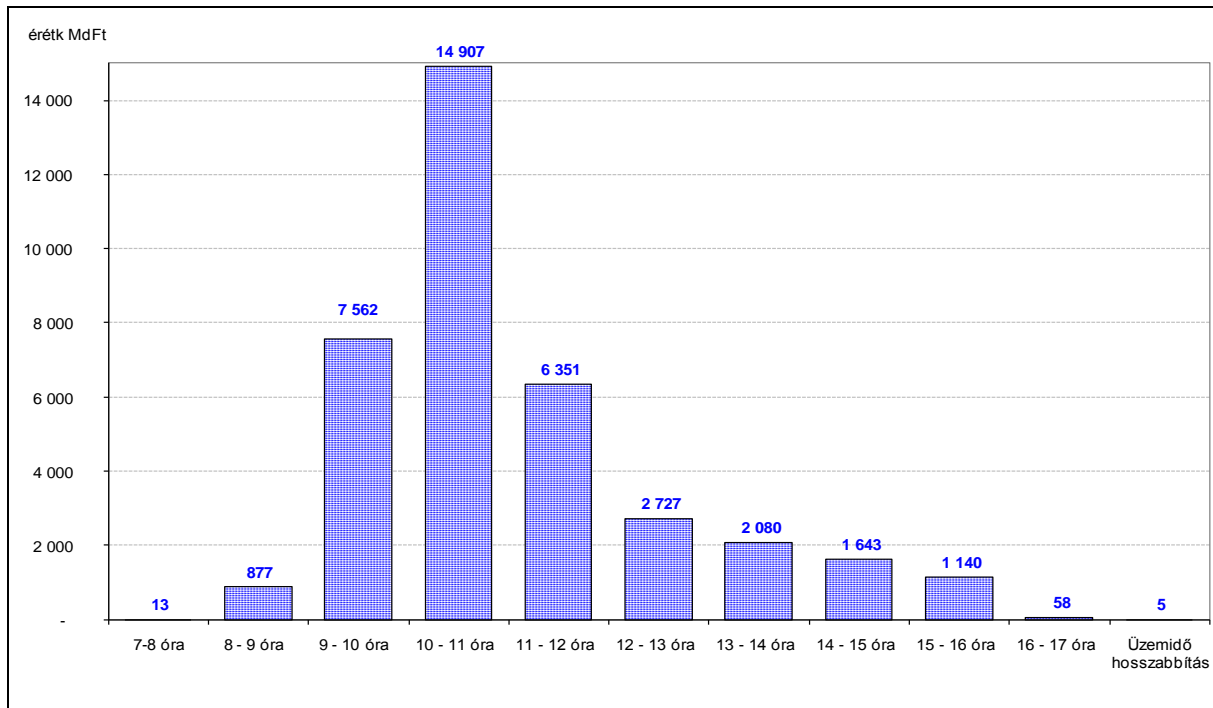
38. számú ábra: A VIBER-ben öt percen túl teljesülő tételek száma és értéke naponta

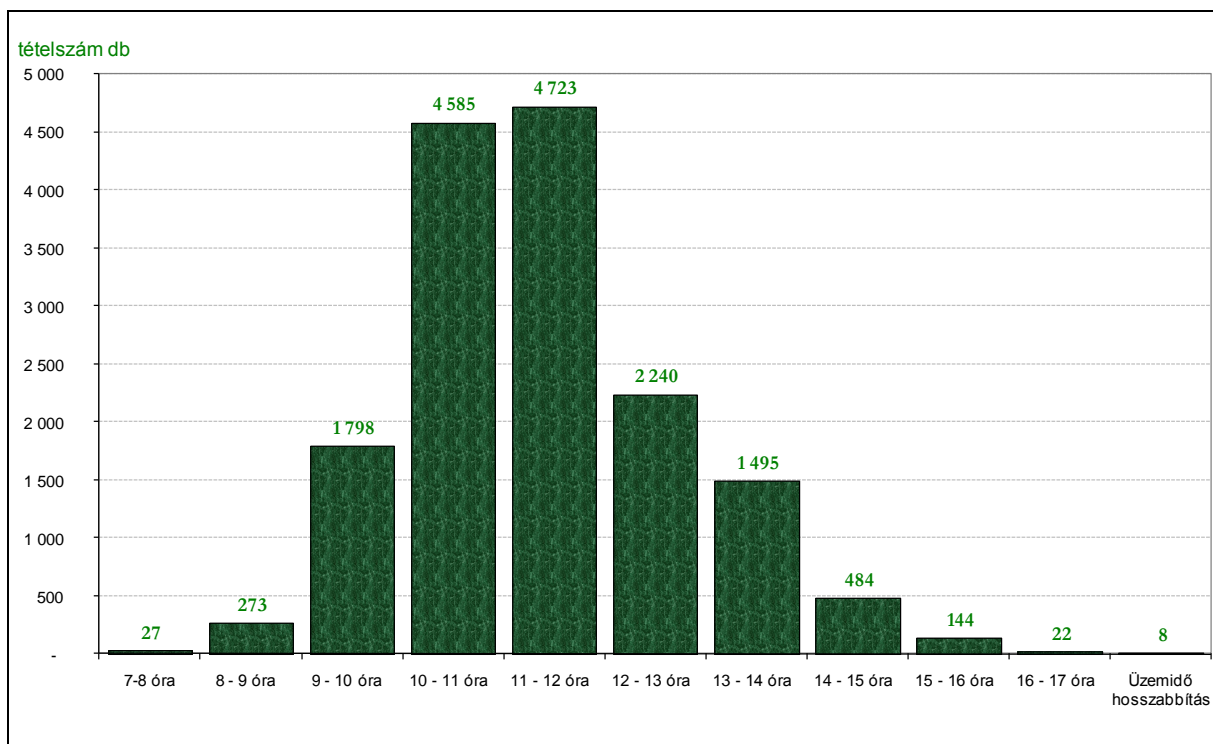
A sorban állás napon belüli eloszlását mutatja a 39-40. ábra. A sorok értékét tekintve az üzleti nap eleje "simán" indul, a kritikus időszak délelőtt 10-11 óra közé esik (ugyanezen időszak a legnagyobb forgalmat lebonyolító öt bank napi "csúcsforgalmi" ideje). A következő órában a sorban állás drasztikusan esik, majd a nap vége felé egyenletes ütemben egyre csökken a sorban állás.

³ A 2009. június havi adatokból számítva.

39. számú ábra: Az öt percen túl teljesülő VIBER tételek napon belüli eloszlása érték szerint 2009-ben (éves adat)

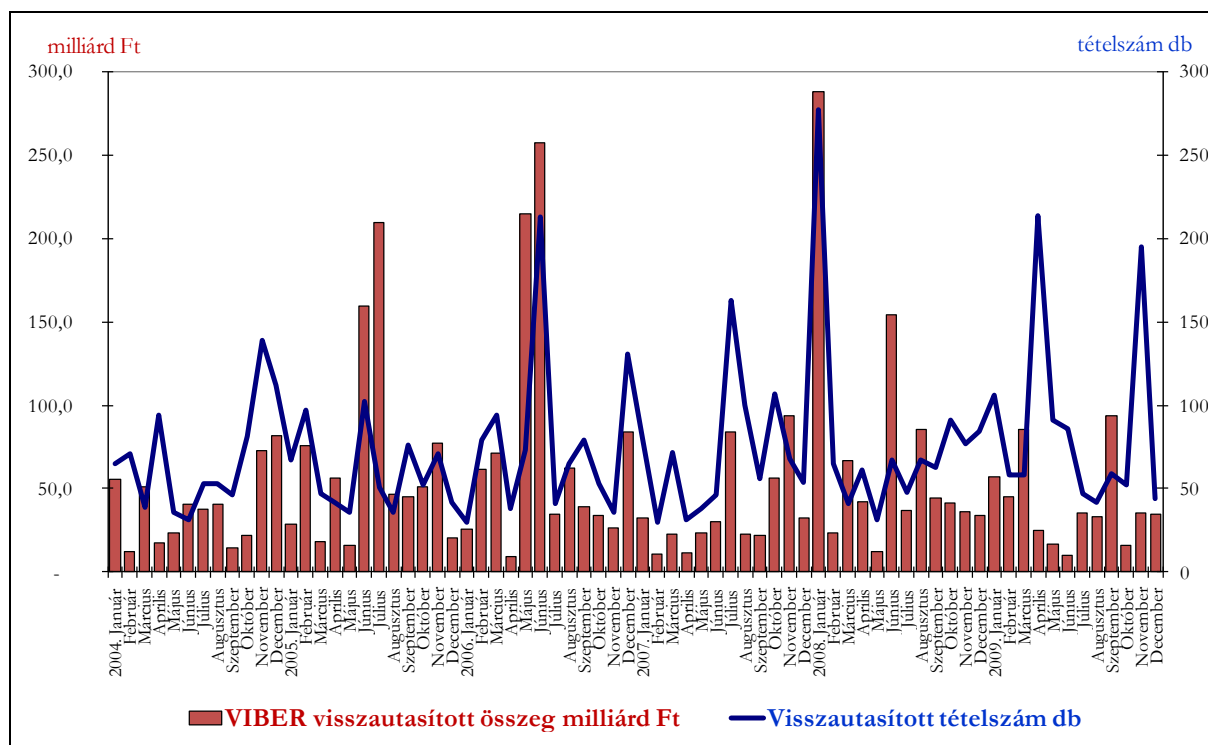

40. számú ábra: Az öt percen túl teljesülő VIBER tételek napon belüli eloszlása tételszám szerint 2009-ben (éves adat)

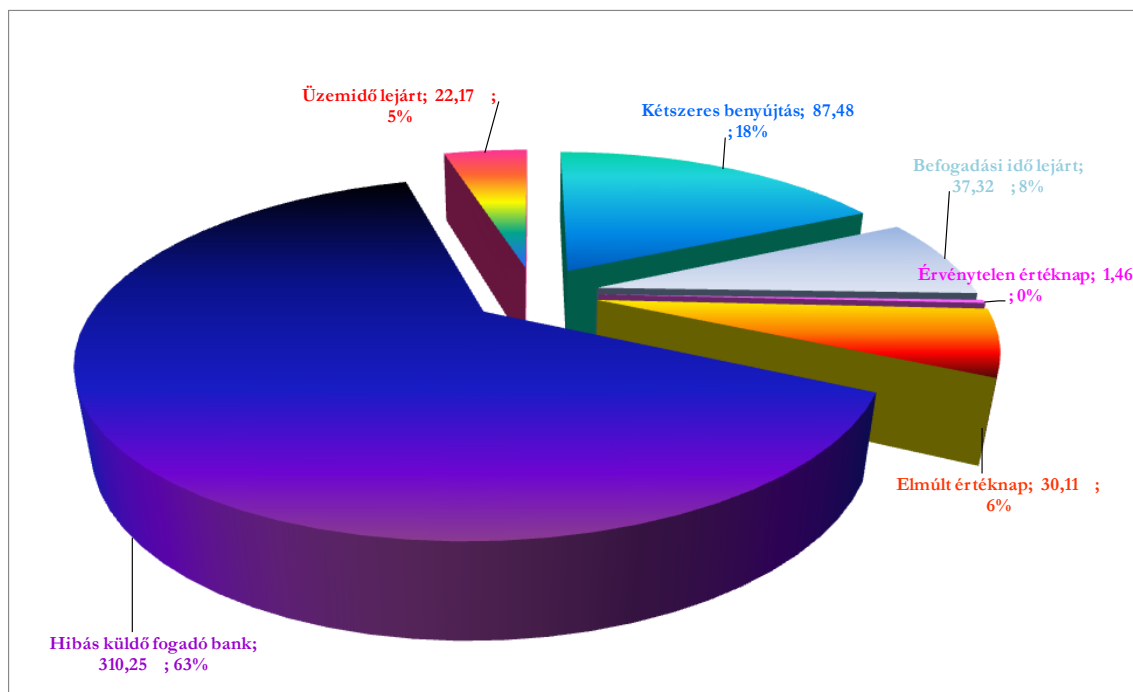
A nem napvégi fedezetlenség, hanem a fizetési megbízások különböző hibája miatt visszautasított tételek értéke és száma még mindig erőteljes ingadozást mutat, különösen tételszám szerint nem jutott el a csökkenő tendenciára.

41. számú ábra: A VIBER-ben visszautasított fizetési megbízások értéke és száma

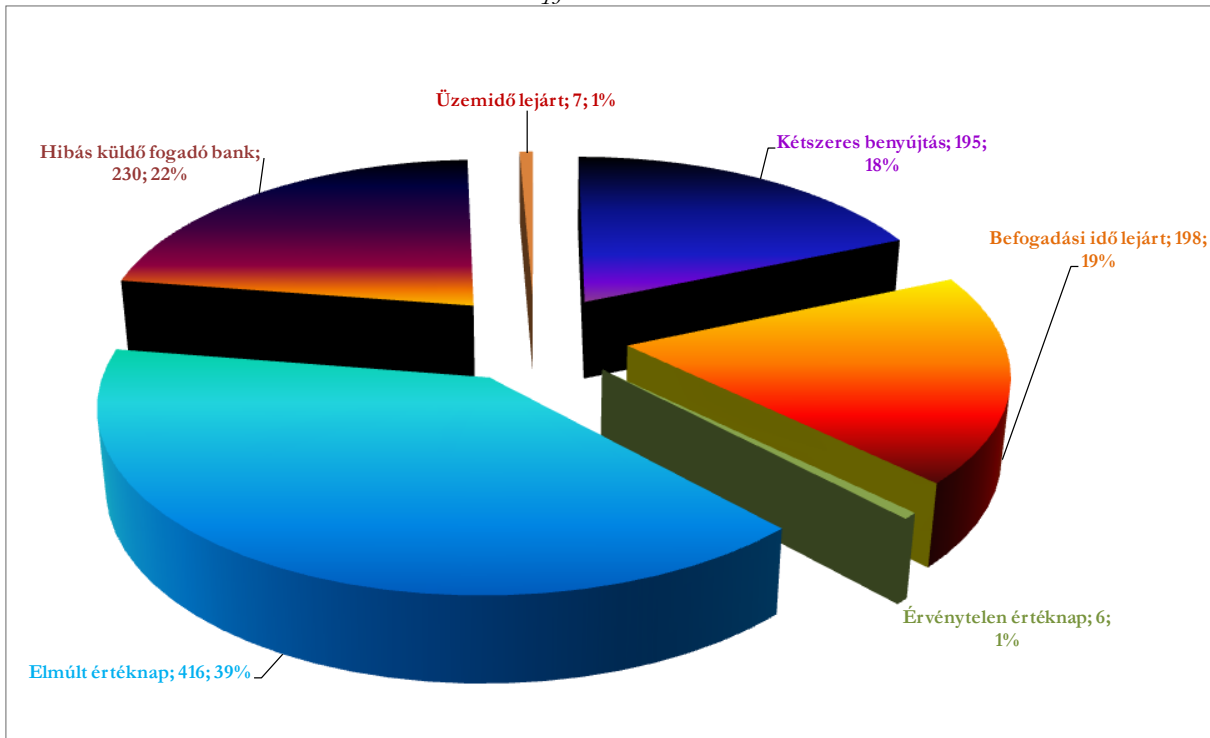
A visszautasítás legfőbb oka a küldő/fogadó bank helytelen megjelölése (hibás BIC), csaknem 20 %-ban jellemző a kétszeres benyújtás, de sok a helytelen üzemidő és értéknap beállítás is.

42. számú ábra: A VIBER-ben visszautasított tételek megoszlása érték szerint a visszautasítás oka alapján 2009-ben

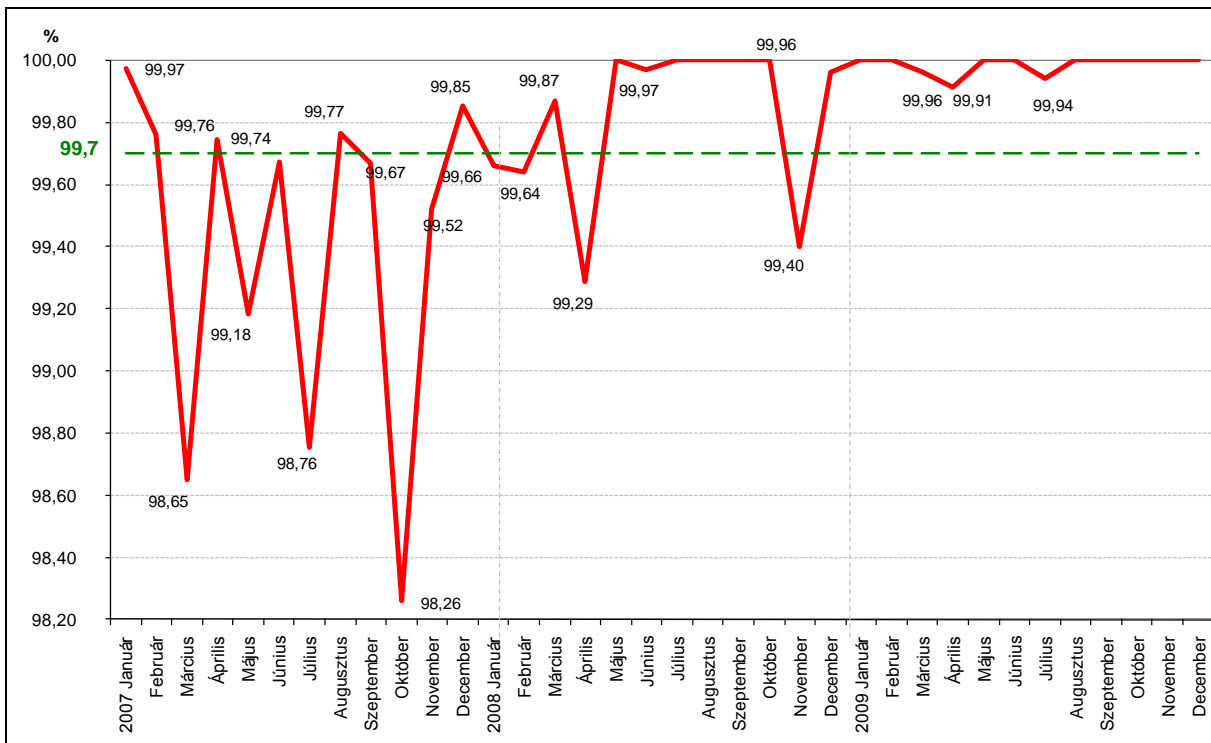
Tételszám szerint a helytelen értéknap és a lejárt befogadási idő, valamint a kétszeres benyújtás okozza a legtöbb gondot.

43. számú ábra: A VIBER-ben visszautasított tételek megoszlása tételszám szerint a visszautasítás oka alapján 2009-ben

A VIBER rendelkezésre állása (működés aránya a teljes üzemidőhöz) javuló tendenciát mutat. 2009-ben folyamatosan az elvárt 99,7 % felett volt a ráta.

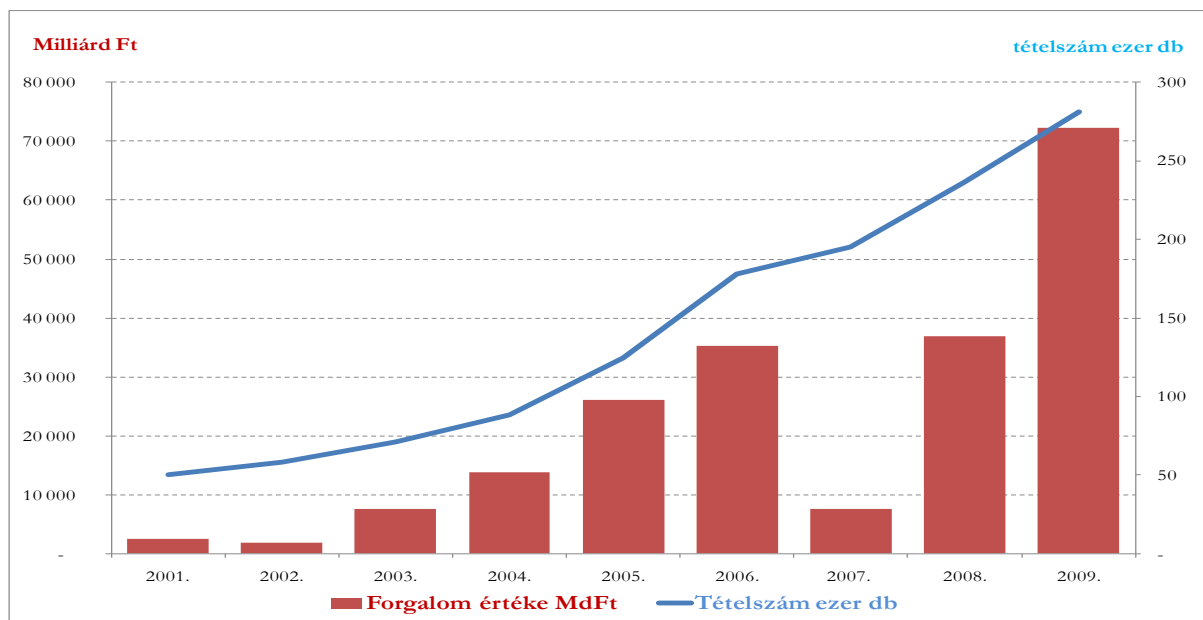
44. számú ábra: A VIBER rendelkezésre állása

3. A VIBER és az MNB Ügyfélszámlavezető rendszerének forgalma

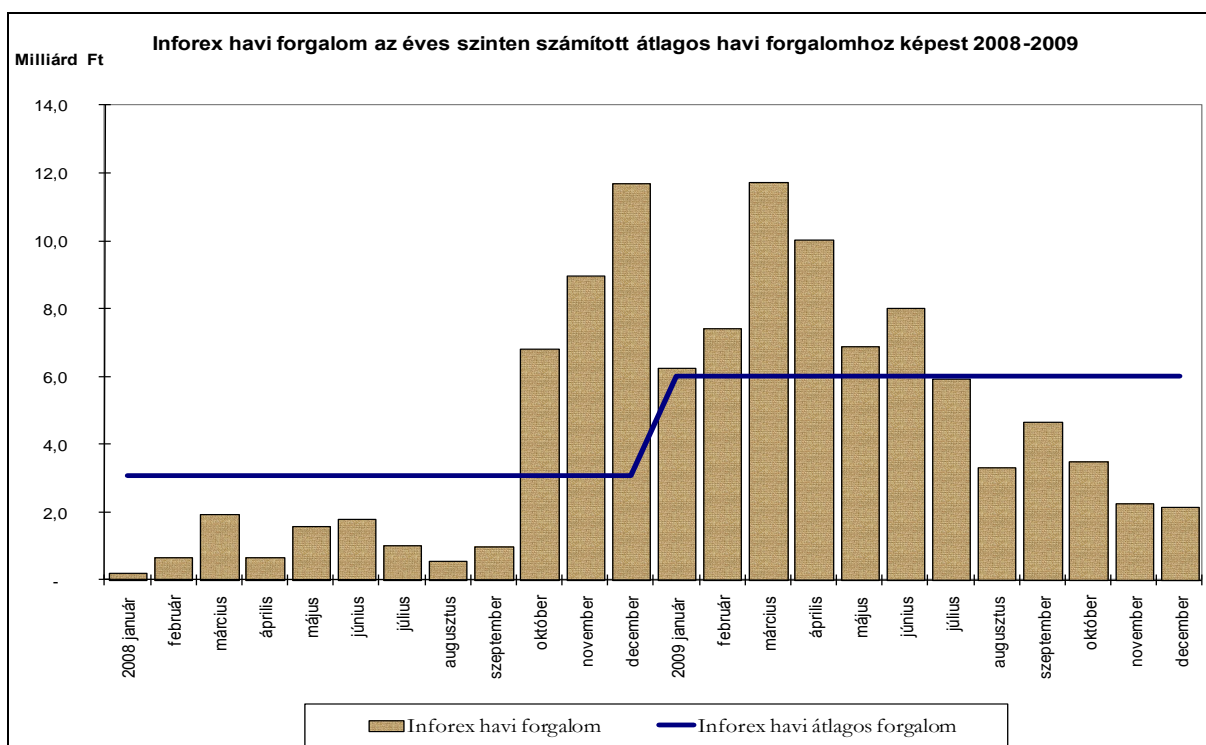
Az 45. ábra szerint az Inforexben teljesített tételek száma 2001-től kezdve folyamatosan emelkedik. Értékben 2007-ben hirtelen esést okozott a kéthetes betét jegybanki kötvényé alakulása, melynek teljesítése a VIBER-ben történik. A válság hatására 2008-9-ben a forgalom ismét megugrott, a bankok a jegybankkal kötöttek ügyletet a bank-to-bank ügyletek rovására.

45. számú ábra: Az Inforexben teljesített tételek száma és értéke évente

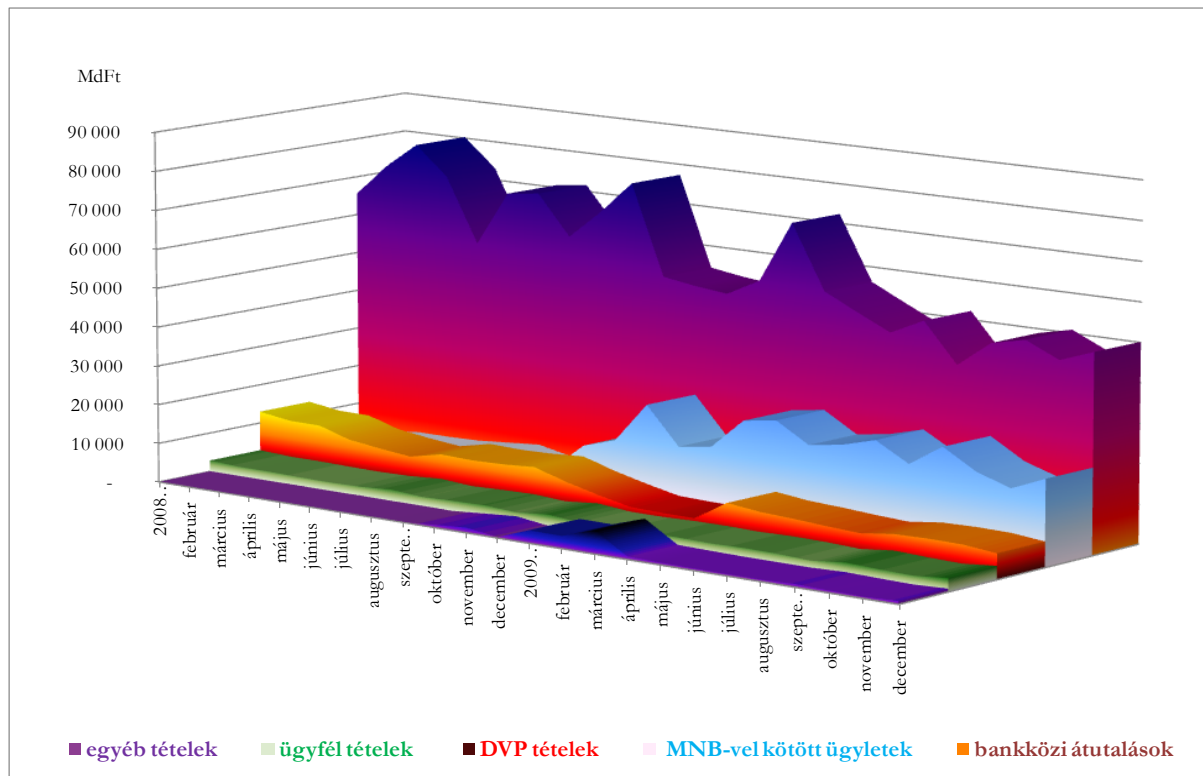
Az 46. ábra havonta mutatja az Inforexben teljesített tételek értékét. Jól látható, hogy 2008. októbertől kezdve ugrásszerű a forgalom növekedése (miközben a többi rendszerben /VIBER, BKR, Posta/csökkenés következett be). 2009. közepétől itt is csökkenő tendencia tapasztalható. A változást az MNB-vel kötött betét és deviza ügyletek mozgatták.

46. számú ábra: Az Inforexben teljesített tételek értéke havonta az éves átlaghoz képest

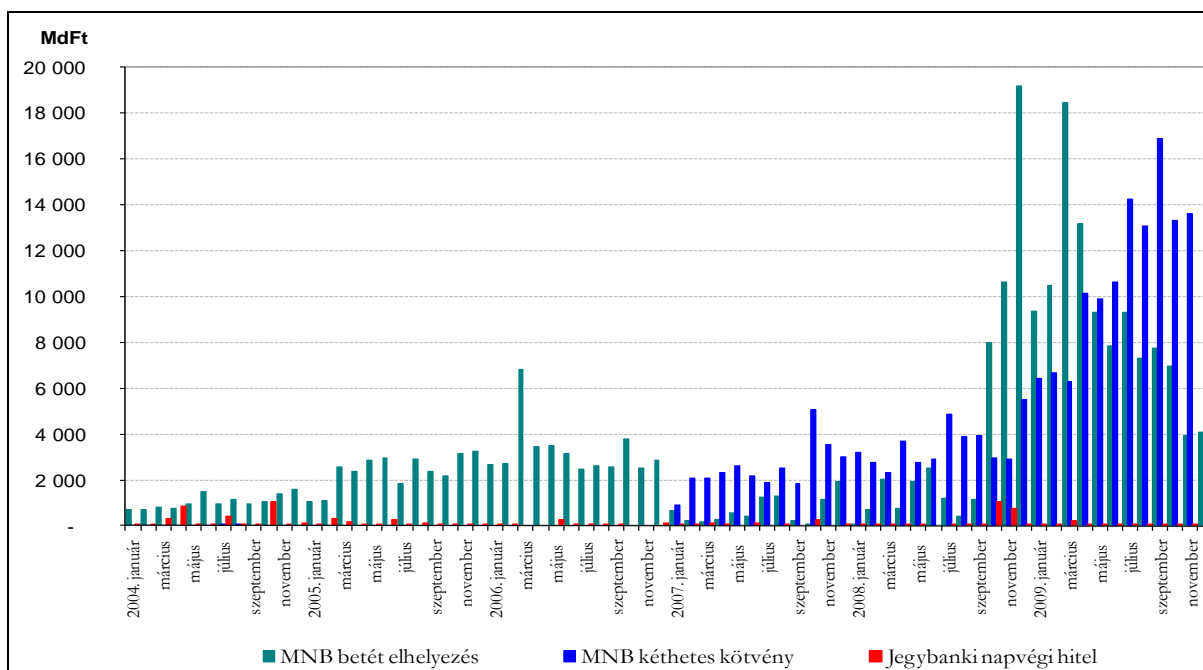
Az 47. ábrán jól látható, hogy a VIBER és Inforex forgalmát együtt vizsgálva a bankok egymás közötti bankközi ügyletei és a DVP tételek forgalma is visszaesett, miközben a jegybankkal kötött ügyletek értéke megugrott. Az ügyfél tételek forgalma egyenletes.

47. számú ábra: A VIBER és Inforex egyes fizetési megbízás típusainak alakulása

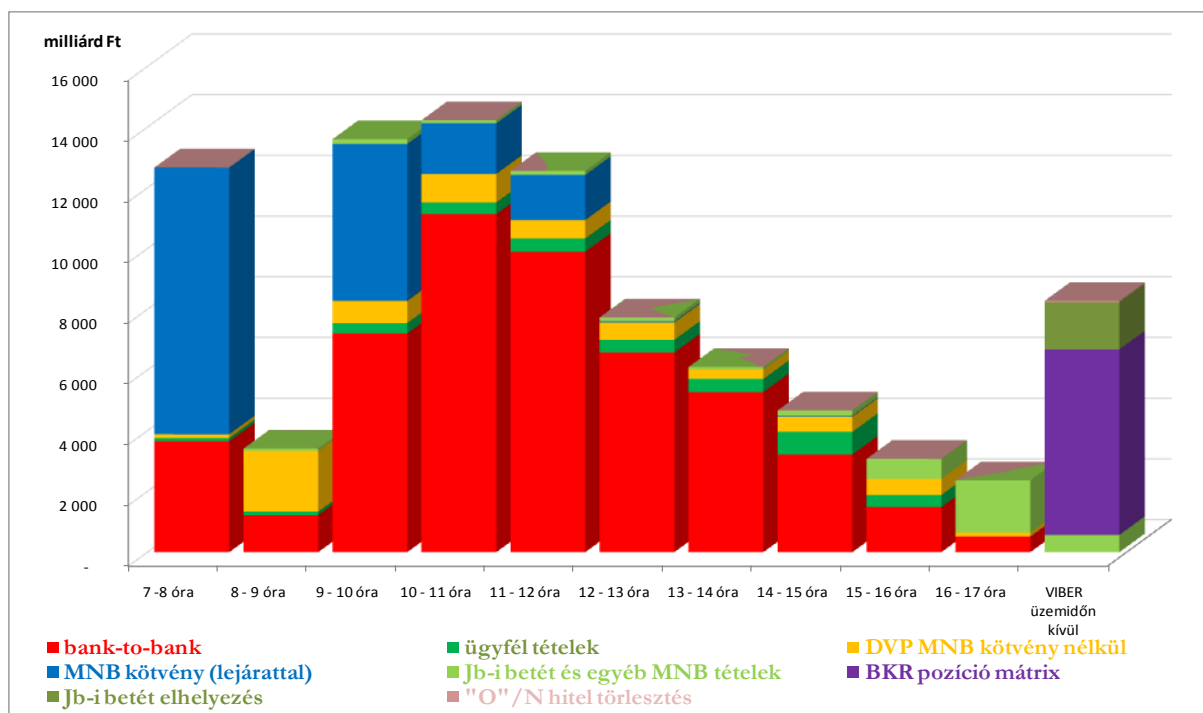
A 2007-ben bevezetett MNB kéthetes kötvény forgalmának növekedését 2008. második felétől a jegybanki betét háttérbe szorította, majd 2009. első negyedévét követően a kötvény került előtérbe. A napvégi hitel mértéke elenyésző a betét/kötvény ügyletekhez képest.

48. számú ábra: A jegybankkal kötött ügyletek

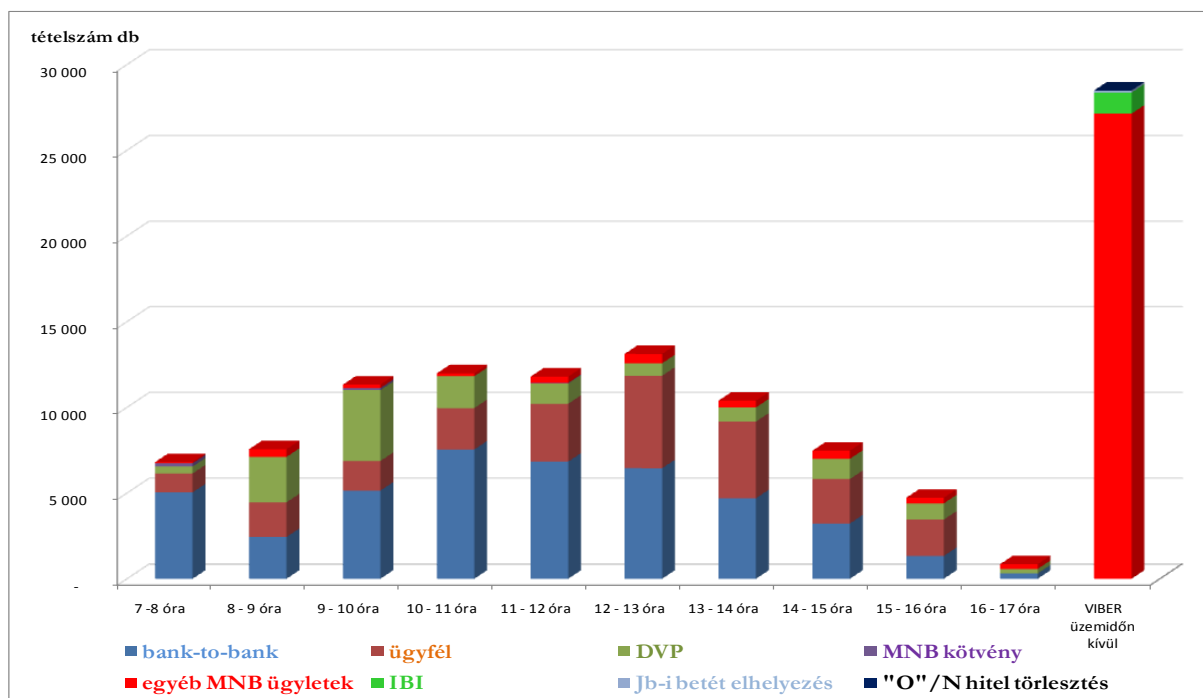
A VIBER és az Inforex fizetési forgalmának napon belüli eloszlását együtt mutatja a 49. ábra. A nyitást követő csúcsgazdálkodást a jegybanki kötvény lejárat és az értéknapos tételek okozzák. A 9 órát követő kiugrást a kéthetes kötvények teljesítése okozza.

49. számú ábra: A VIBER és InForex tételek típusonkénti napon belüli eloszlása értékben az MNB-vel együtt 2009. december hónapban

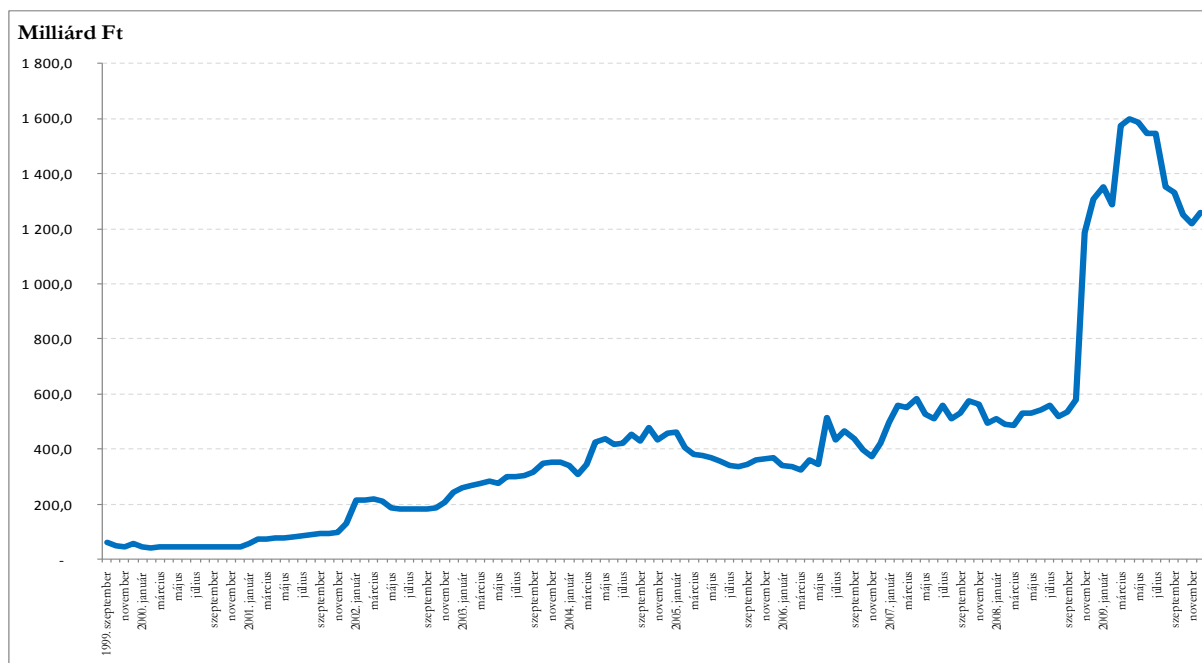
Az egyéb tételek kimagasló számába a napvégi hitel/betét ügyletek, kamatok és díjak, deviza ügyletek forint oldala tartozik.

50. számú ábra: A VIBER és InForex tételek típusonkénti napon belüli eloszlása tételszám szerint az MNB-vel együtt 2009. december hónapban

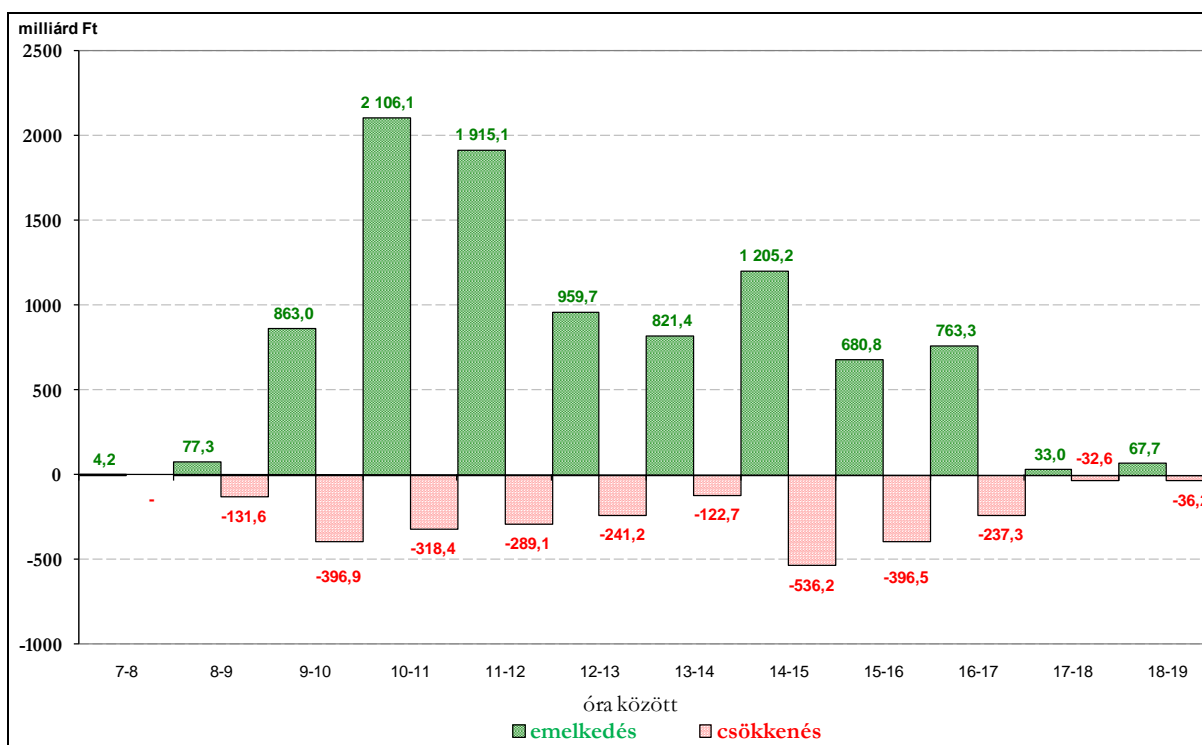
A bankok által igényelt napközbeni hitelkeret a bankszámla egyenleg kiegészítésére szolgál. Ennek napi összege (havi átlagban) fokozatosan nőtt. A 2007-ben bevezetett kétételes kötvény is elhelyezhető fedezetként, ami kismértékű növekedést okozott. Nagy ugrást a 2008. végén bekövetkezett kötelező tartalék szint csökkenése okozott: a csúcserőket 2009. áprilisban érte el (1 598 MdFt), azt követően hirtelen csökkenés következett be.

51. számú ábra: A napközbeni hitelkeret alakulása havonta

A hitelkeret összege a nap folyamán tetszőlegesen módosítható: pótlólagos fedezet lekötése esetén növelhető, a szabad állomány csökkenthető. Ennek napközbeni eloszlását mutatja értékben az 52. ábra 2009-re vonatkozóan.

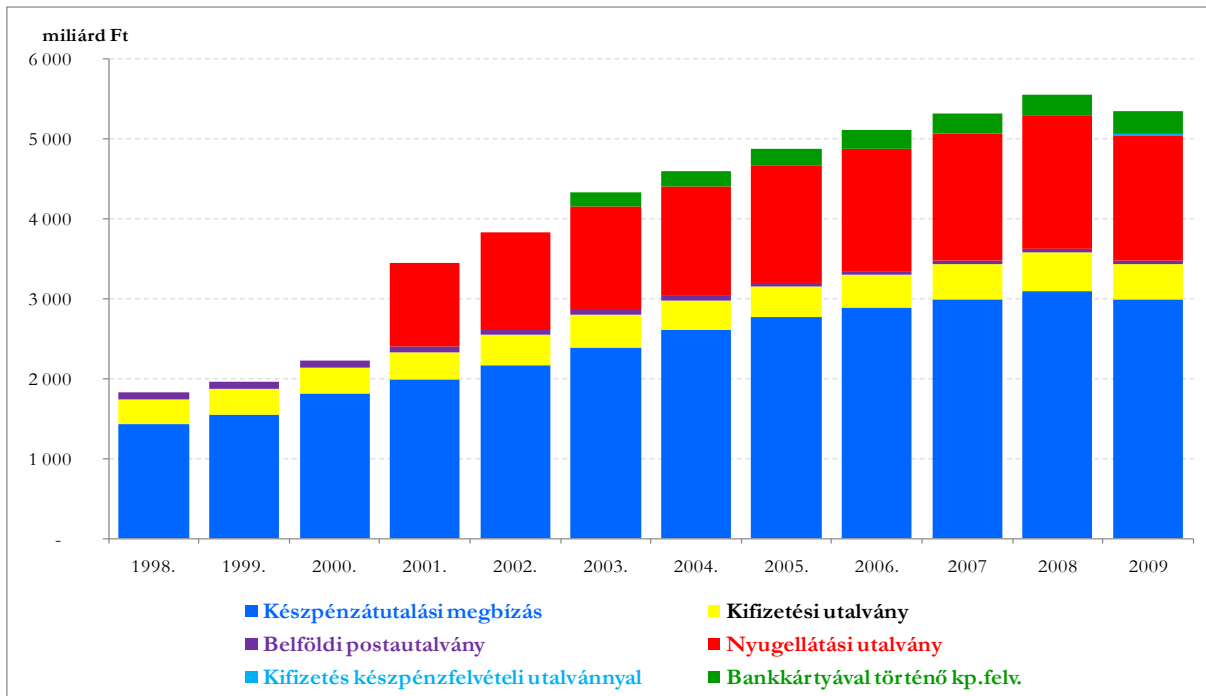
52. számú ábra: A hitelkeret napközbeni módosítása értékben

4. A Posta által lebonyolított fizetések

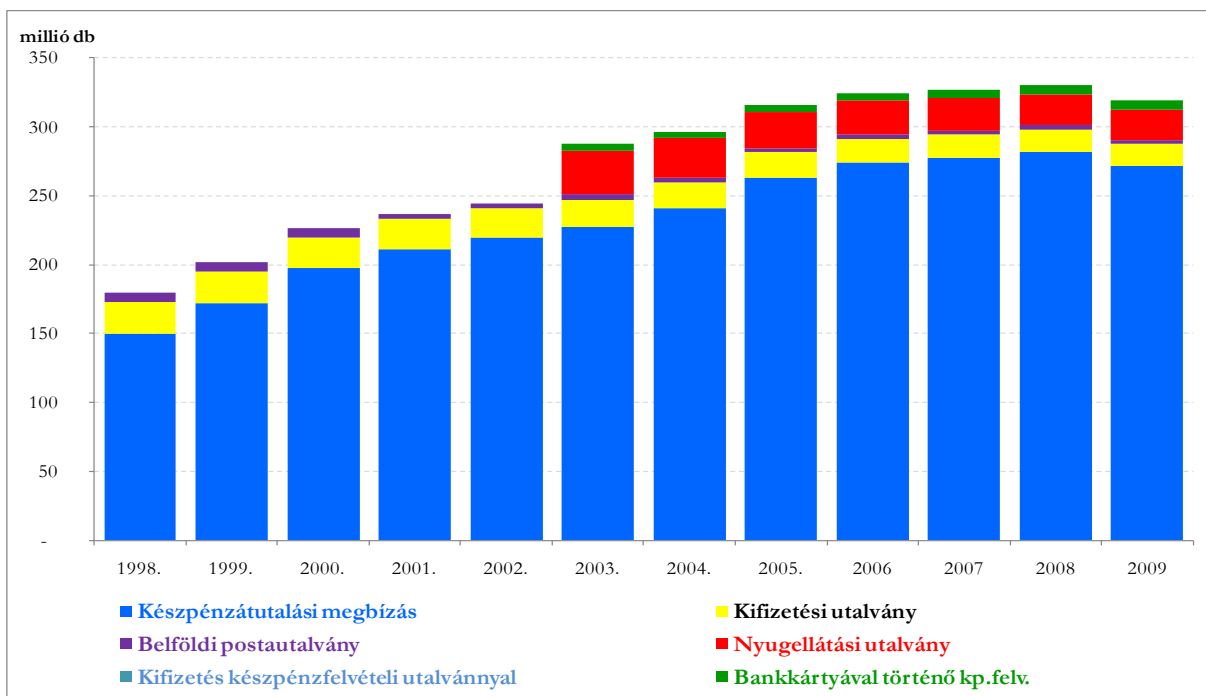
A Posta által lebonyolított fizetések növekedési ütemét a készpénz átutalási megbízások egyenletes növekedése határozza meg, melyet 2001-től kiegészít a mérsékelten növekvő nyugellátási utalvány. Szerény mértéket képvisel, de emelkedik a bankkártyával történő készpénzfelvétel aránya. 2009-re a VIBER és a BKR mintájára a postai forgalomban is csökkenés következett be.

53. számú ábra: A Posta által lebonyolított forgalom alakulása értékben fizetési típusonként

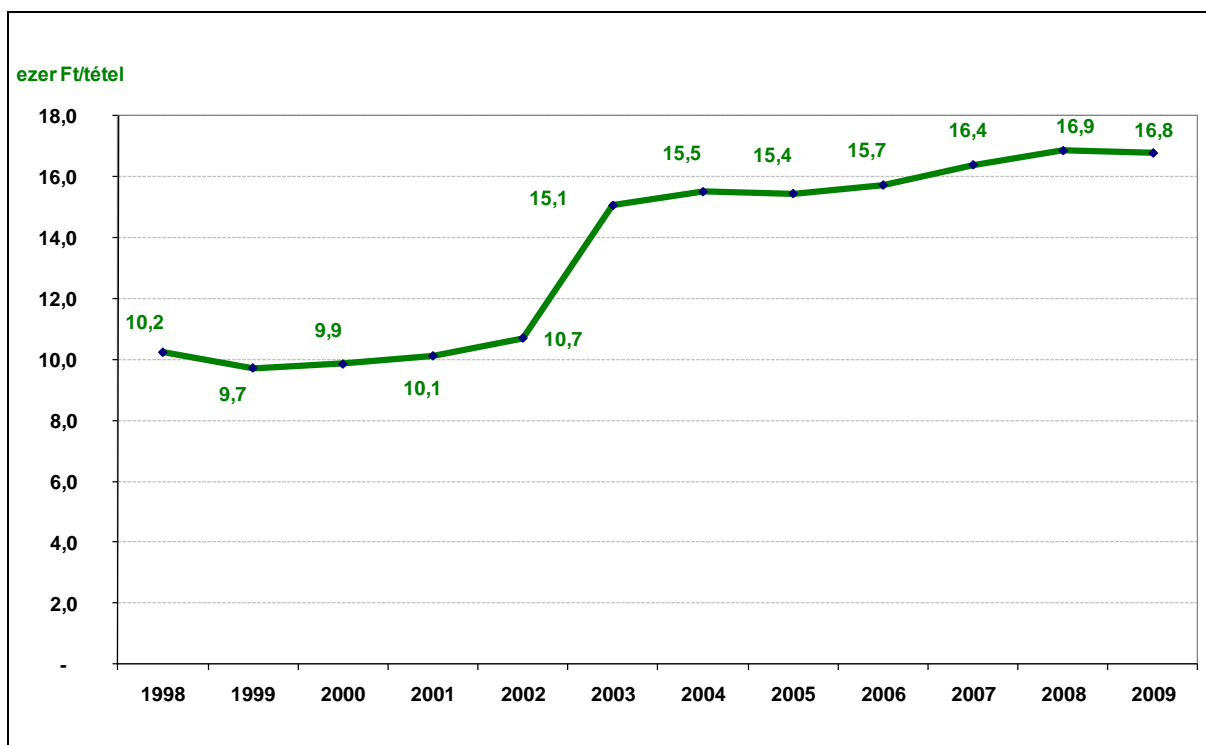

A postai forgalom tételszám szerint követi az értékben kimutatott tendenciát.

54. számú ábra: A Posta által lebonyolított forgalom alakulása tételszám szerint fizetési típusonként

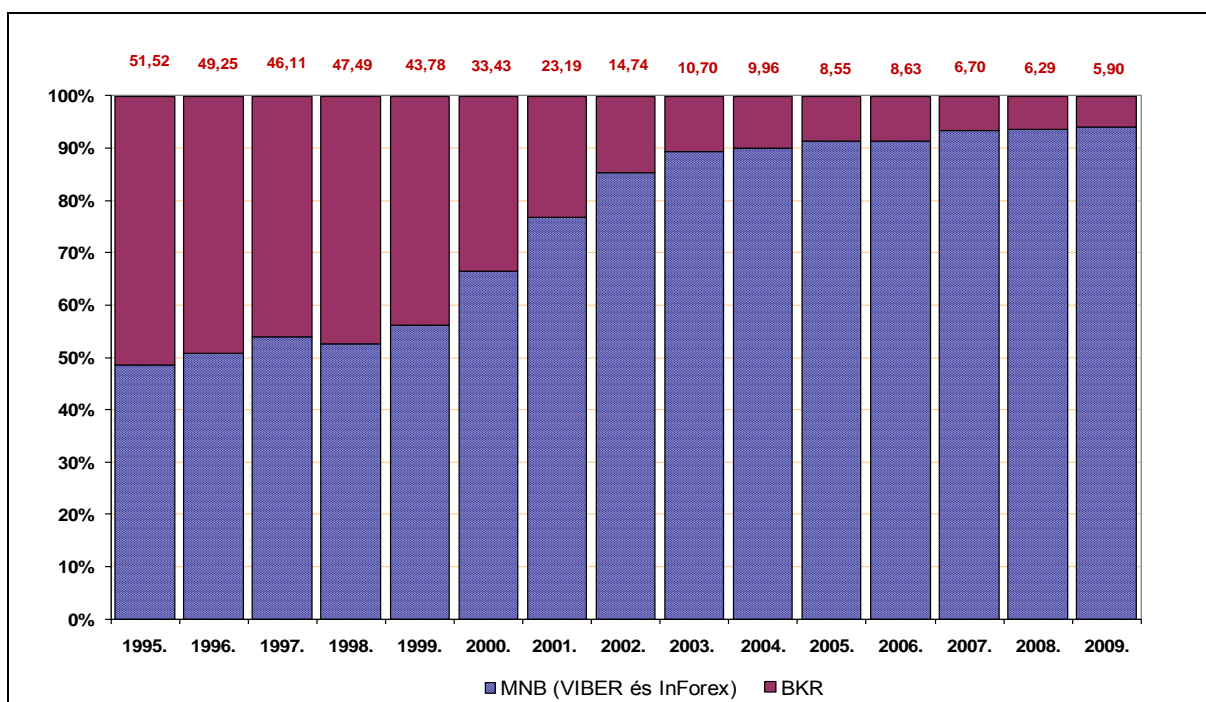
55. számú ábra: Postai készpénz fizetések átlagos tétel nagysága (1998-2009. év)

III. Az egyes rendszerek forgalmának összevetése

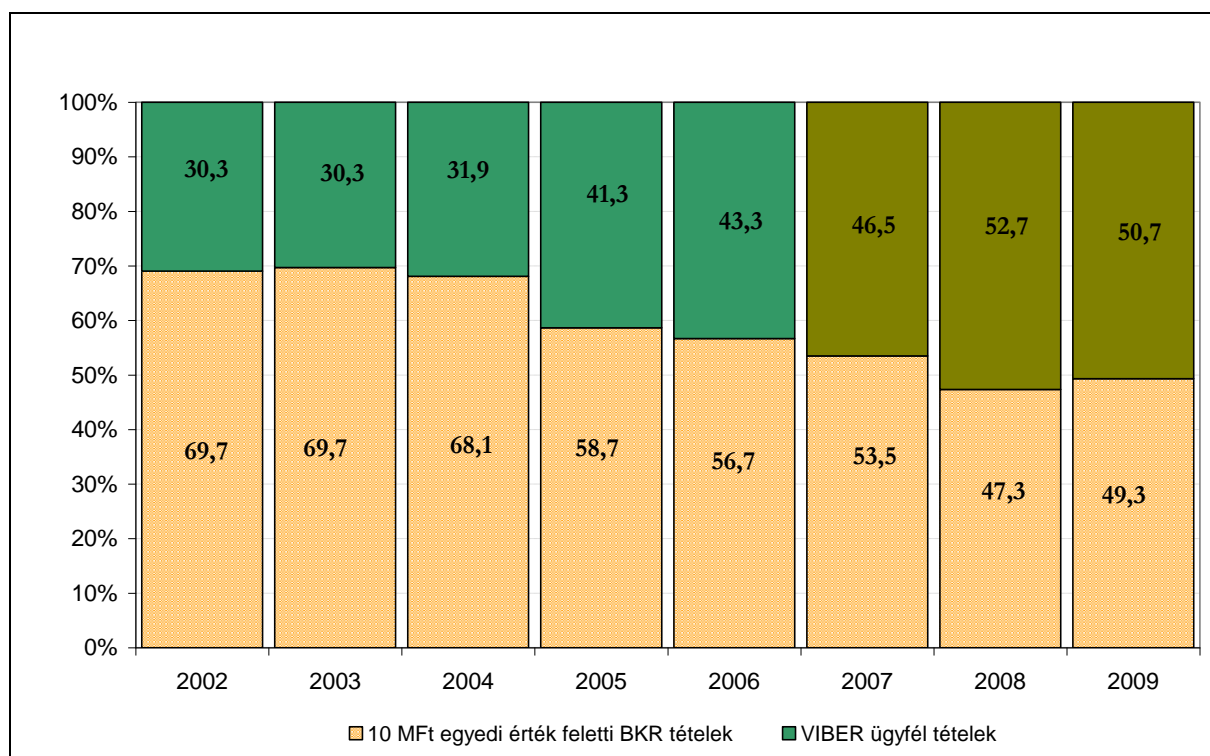
A GIRO és az MNB által lebonyolított fizetési forgalom arány a BZSR indulásakor csaknem pontosan megfeleződött (a GIRO forgalma 51,52 % volt értékben), majd a VIBER indulását követően 2000-tól a forgalom zöme az MNB-ben kerül kiegyenlítésre, amely arány 2009-ben meghaladta a 94 %-ot.

56. számú ábra: A bankközi fizetési forgalom értékének megoszlása az MNB rendszerei és a BKR között

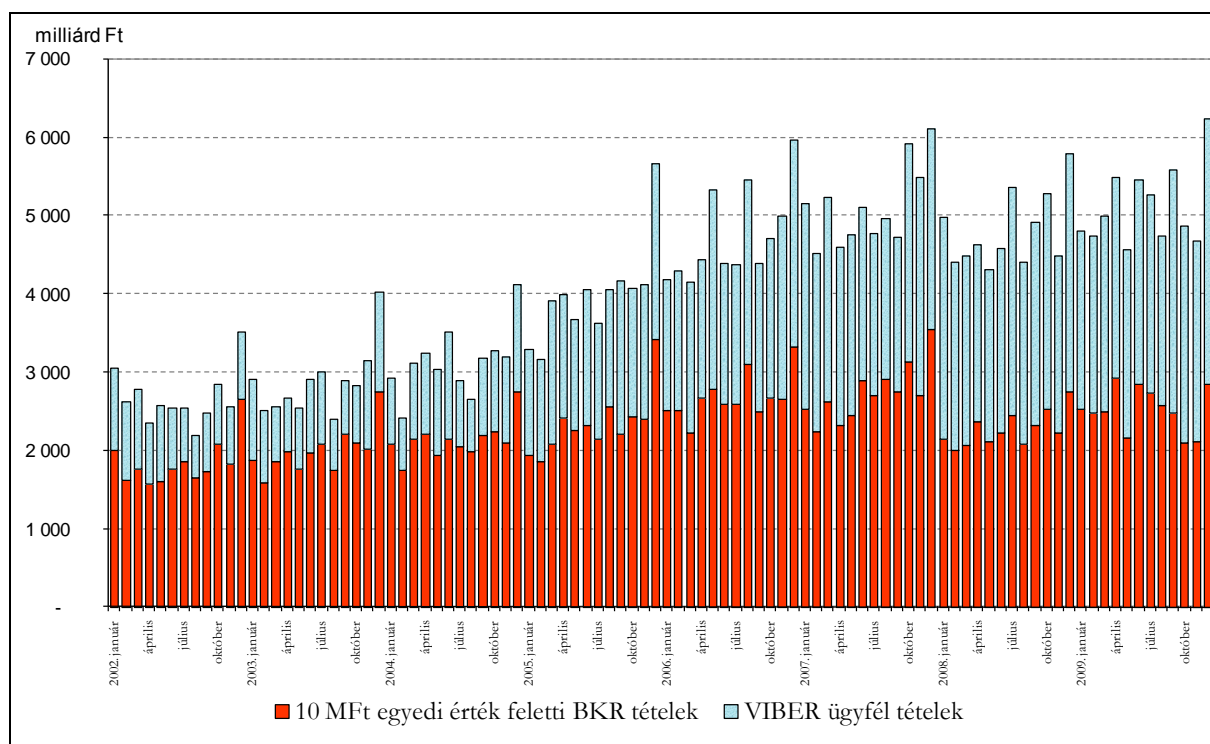

A 10 millió forint egyedi értéket meghaladó fizetési megbízásoknak a VIBER indulása után csak mintegy az egyharmada teljesült a VIBER-ben, azóta az arány 50 % fölé emelkedett. Ennek évi és havi alakulását mutatja a 57-58. ábra.

57. számú ábra: 10 MFt feletti ügyfélételek megoszlása a BKR és VIBER között évente

58. számú ábra: 10 MFt feletti ügyfélételek megoszlása a BKR és VIBER között havonta

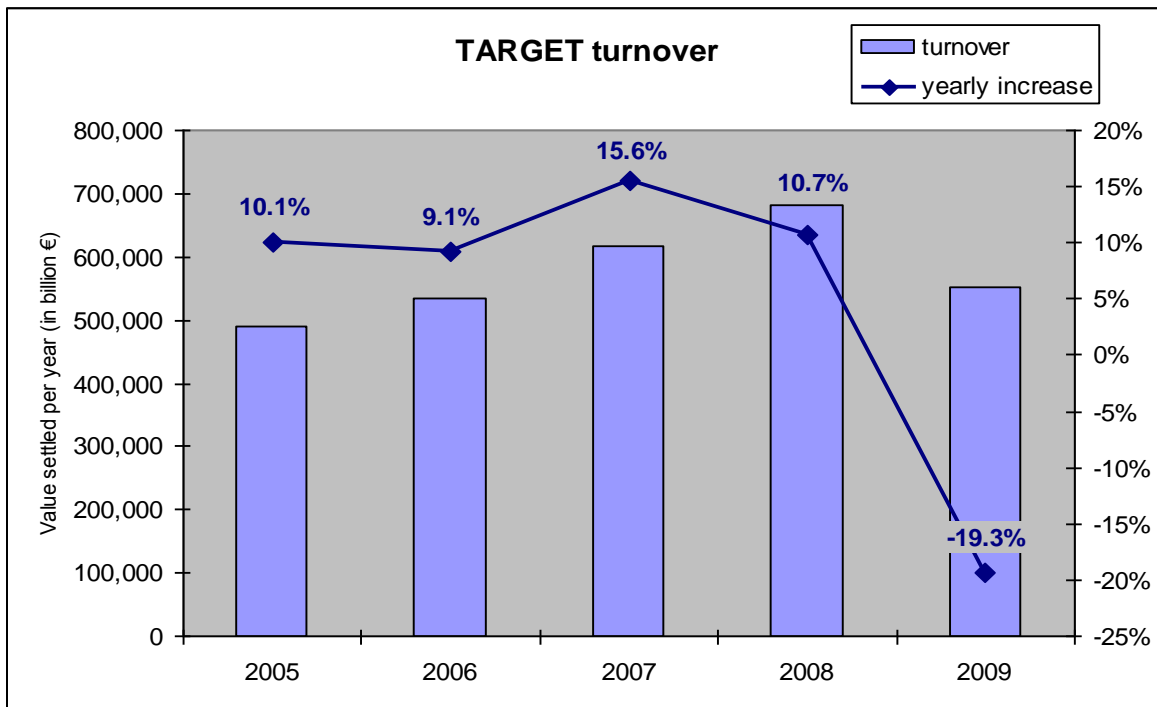

A VIBER és a TARGET2 (mely 2007. november 19-től 2008. május 18. között három szakaszban indult, ezalatt párhuzamosan működött a fokozatosan megszűnő TARGET1 rendszerrel) forgalma értékben egyaránt jelentős ingadozást mutat, számos időszakban azonos

irányú a mozgásuk, a 2009-es évre a csökkenő tendencia a jellemző (annak ellenére, hogy a TARGET2 tagországok száma nőtt: Szlovákia 2009. január 1-én csatlakozott /és 2010. februárban Bulgária is „out” országgént/).

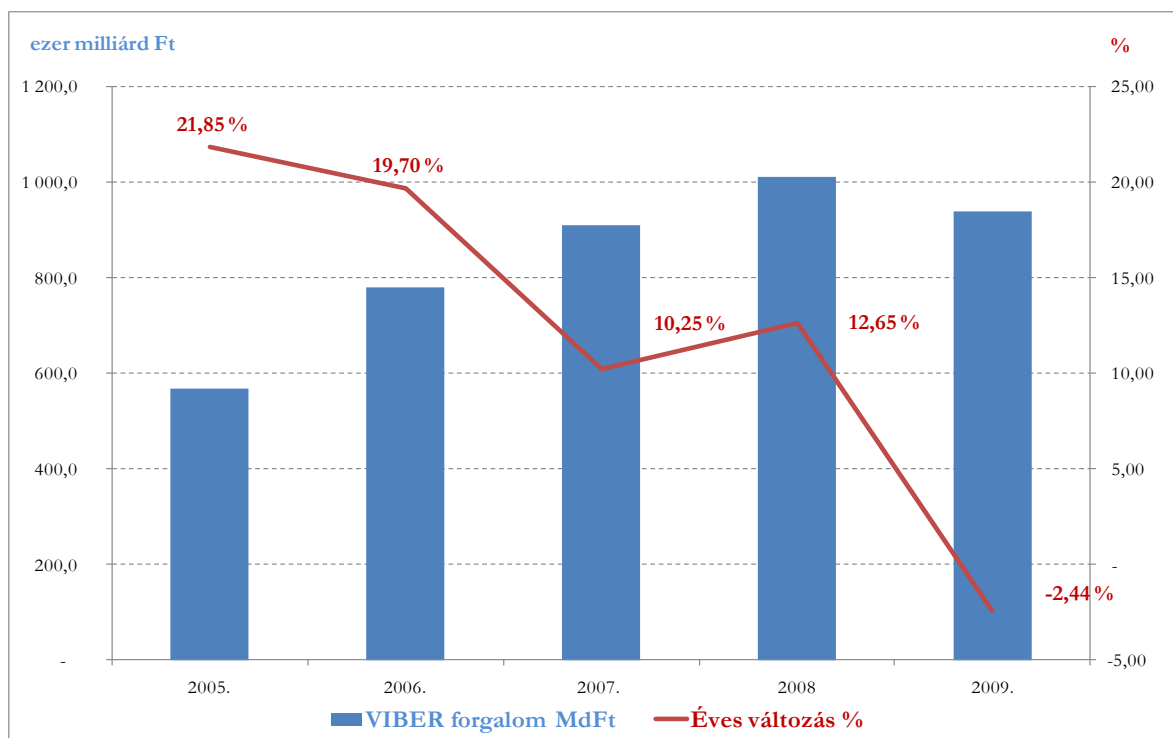
A 59-60. ábra a TARGET és a VIBER éves forgalom alakulását mutatja az előző évi forgalomhoz viszonyított változással.

59. ábra: A TARGET éves forgalma és változás az előző évhez képest

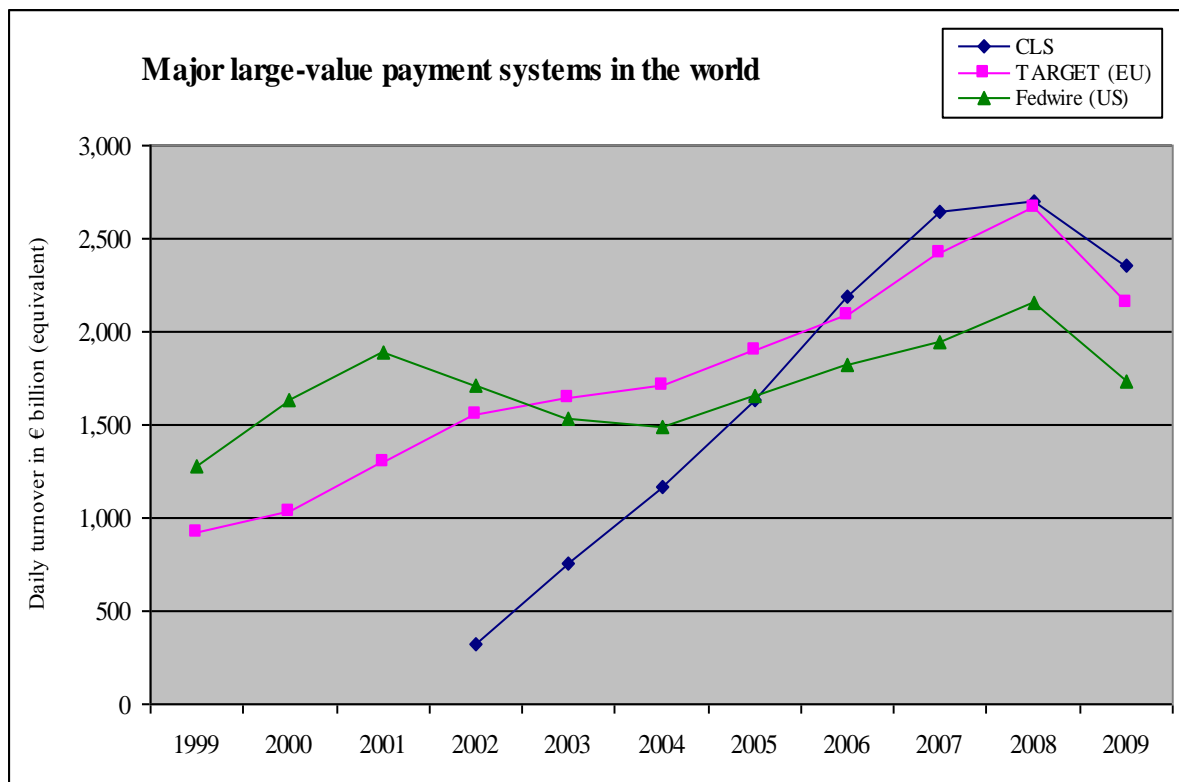

(Forrás: TARGET ANNUAL REPORT 2009)

60. ábra: A TARGET éves forgalma és változás az előző évhez képest

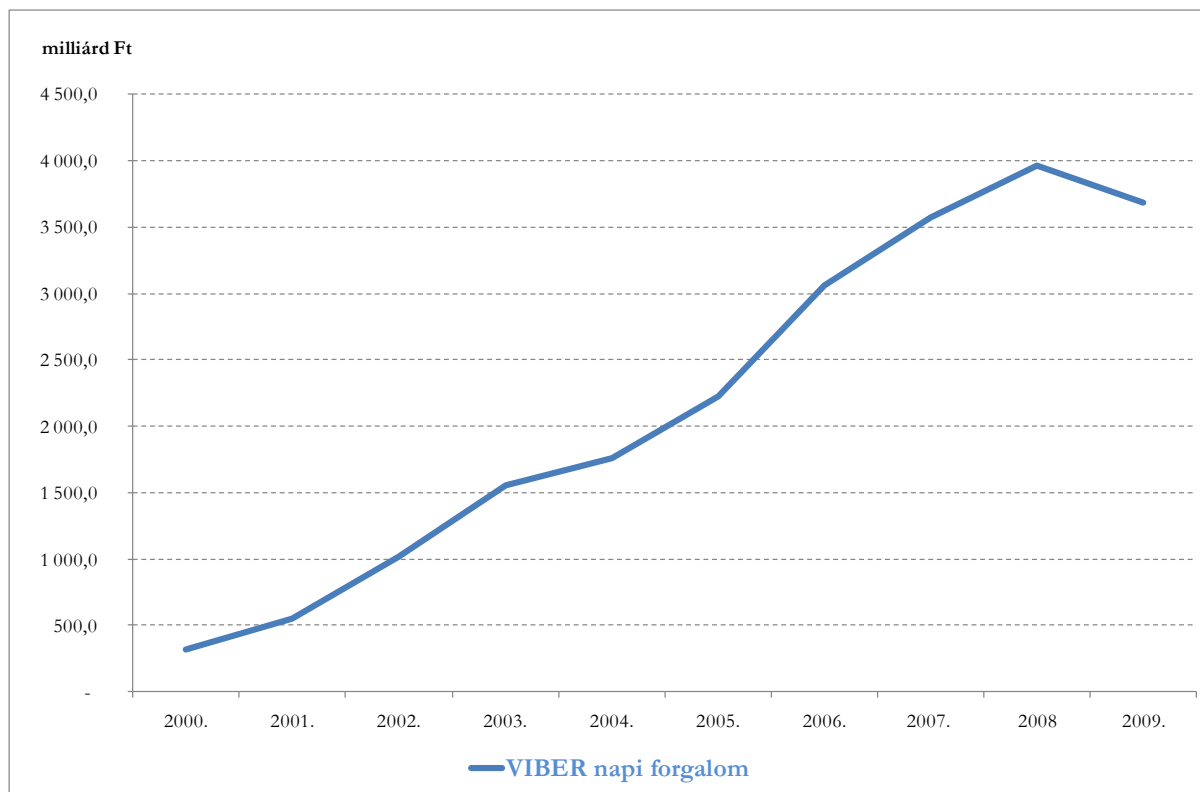

61. számú ábra: A legnagyobb nagyértékű fizetési rendszerek napi forgalma évenként

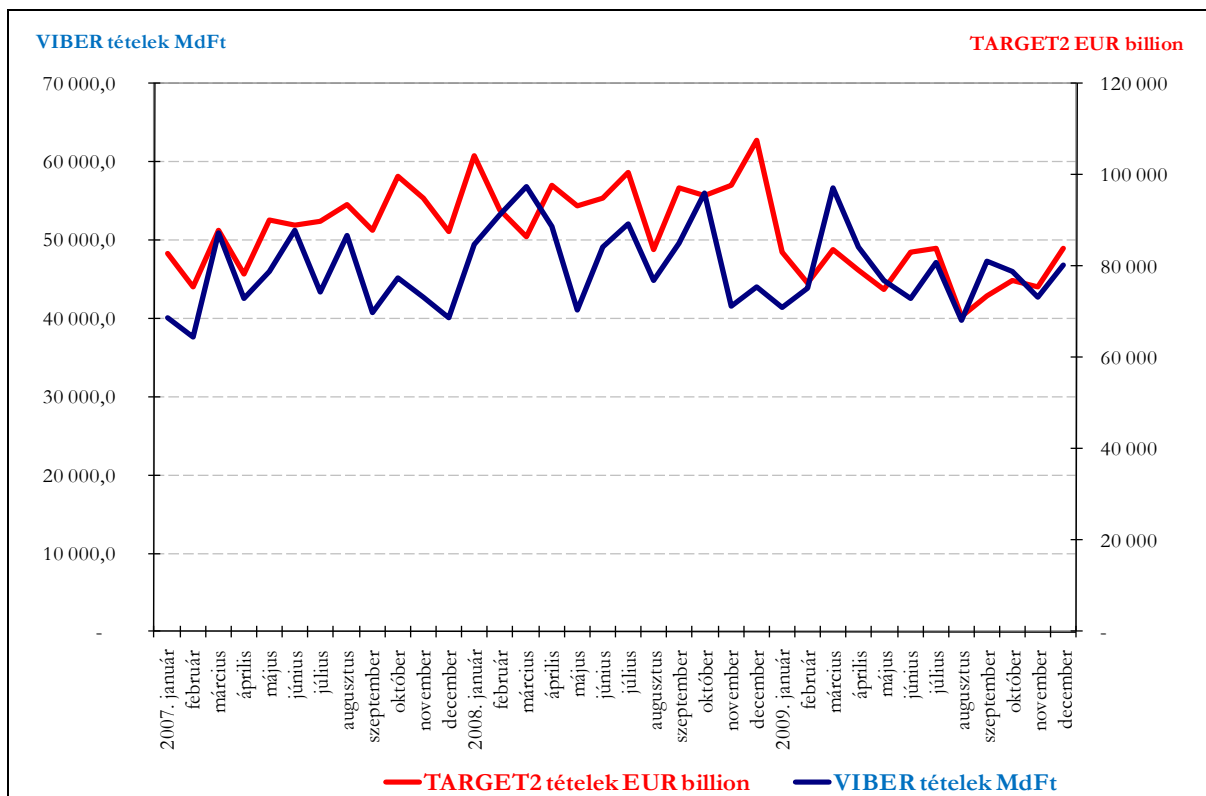

(Forrás: TARGET ANNUAL REPORT 2009)

62. számú ábra: Az átlagos napi VIBER forgalom alakulása

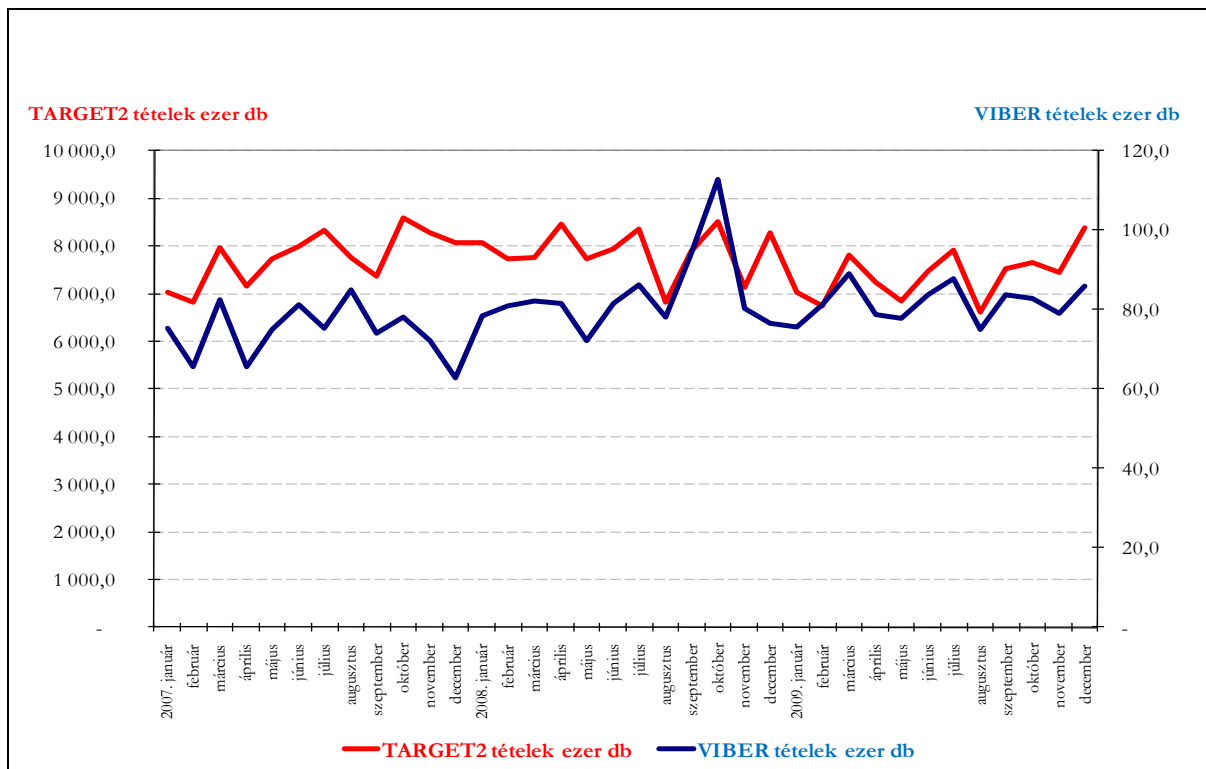

63. számú ábra: A VIBER forgalom összevetése a TARGET2 forgalommal értékben havonta

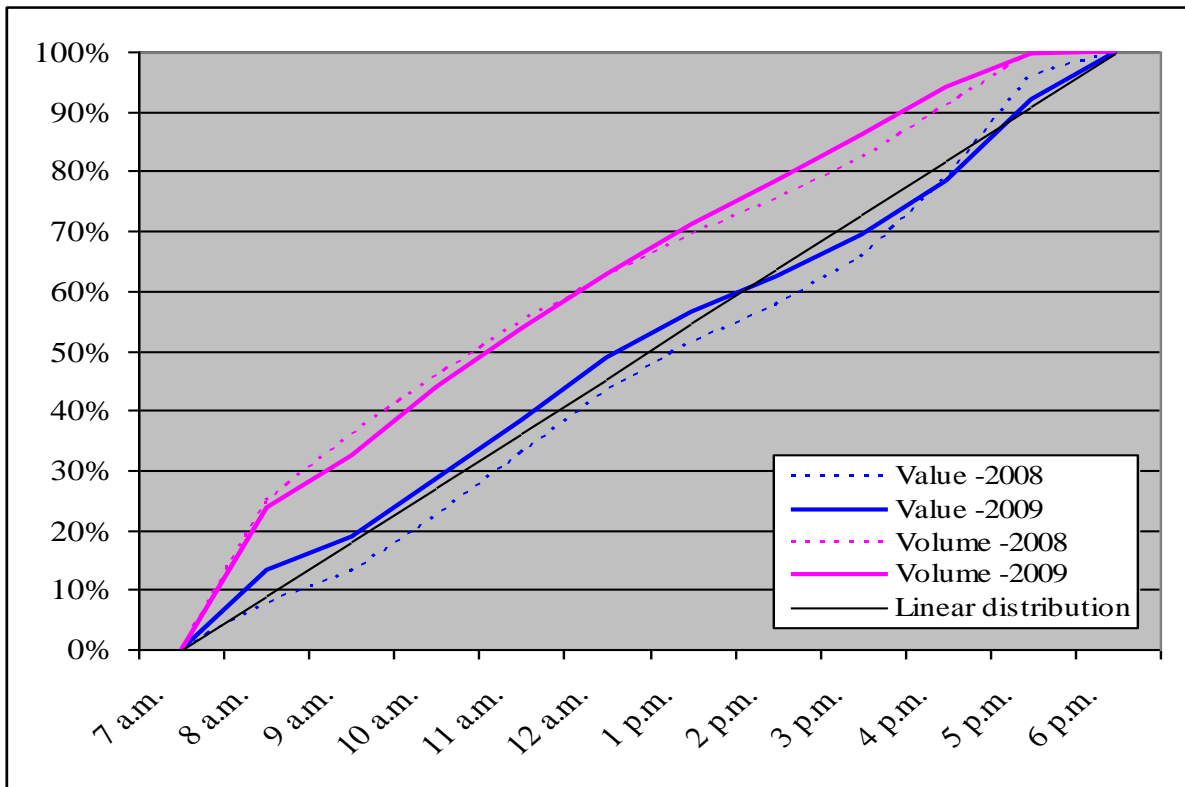
A két rendszert tételszám szerint összehasonlítva hasonló tendenciát látunk, de 2009. végére a TARGET2-re némi emelkedés jellemző.

64. számú ábra: A VIBER forgalom összevetése a TARGET2 forgalommal tételszám szerint

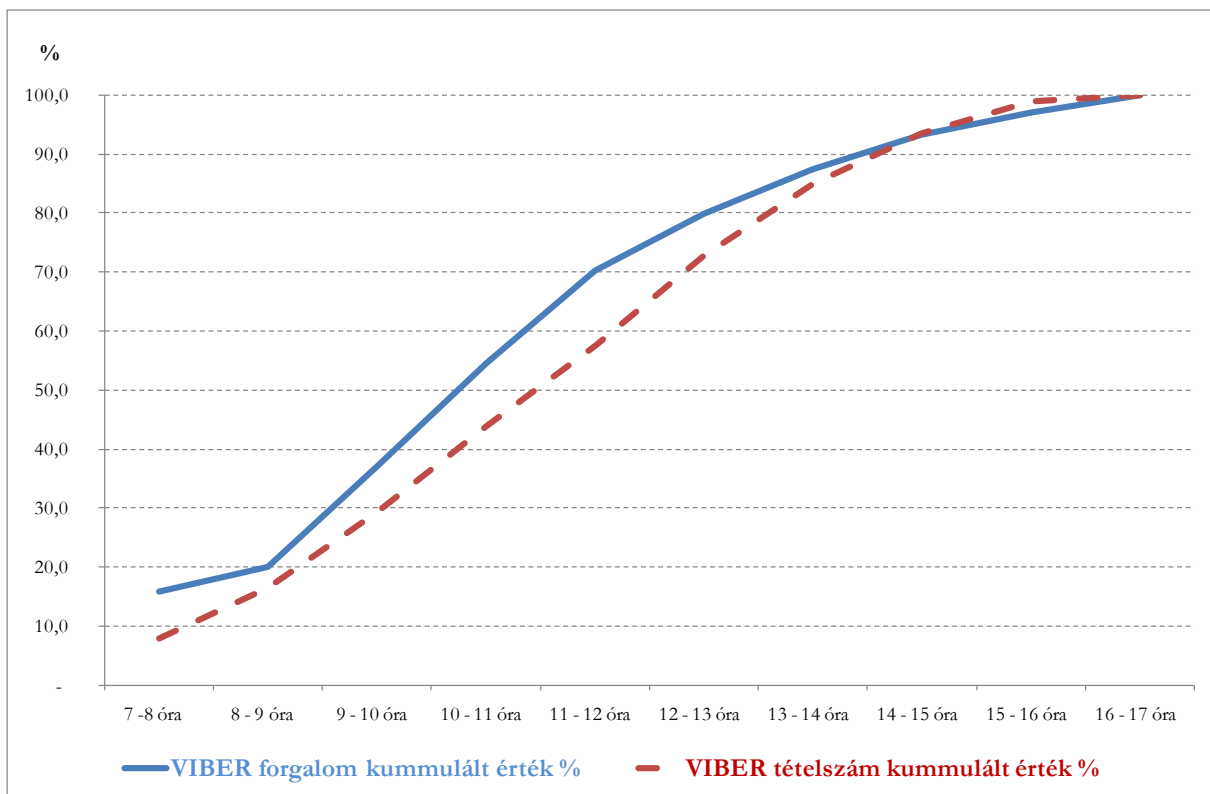
A következő két ábra a TARGET és a VIBER napon belüli kummulált forgalom eloszlást mutatja értékben és tételszám szerint

65. ábra: Pattern of intraday flows

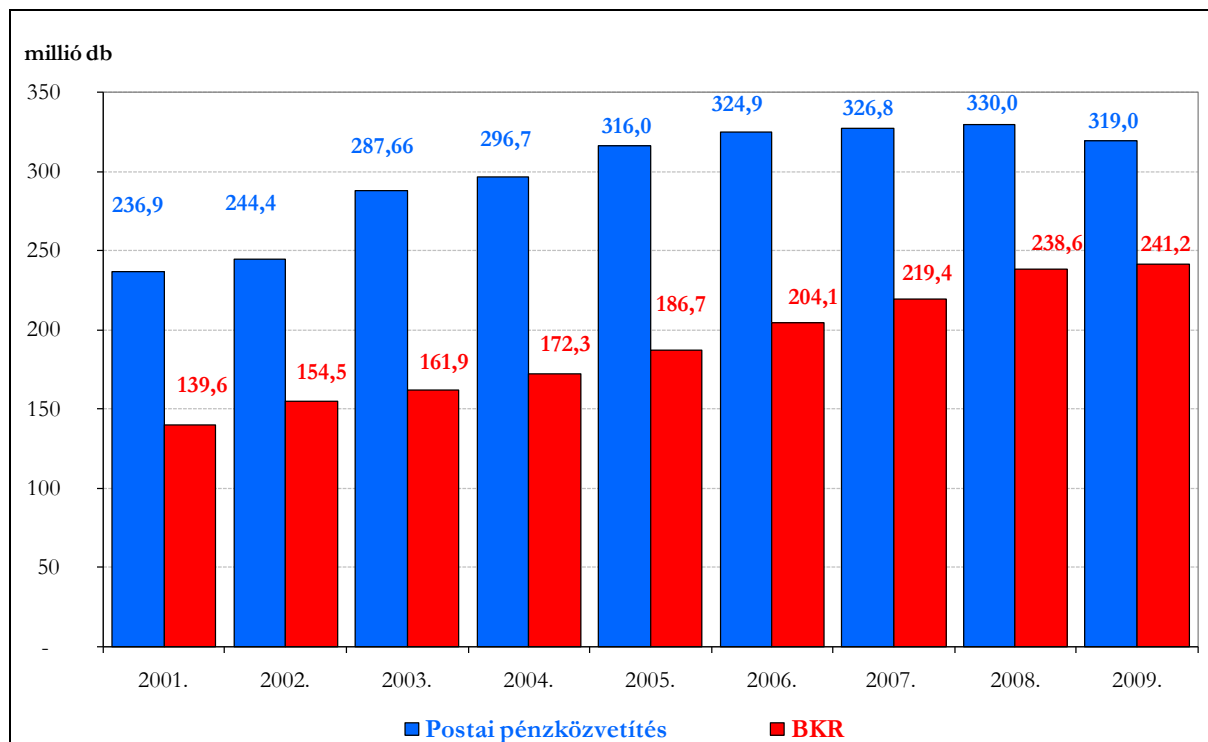
(Forrás: TARGET ANNUAL REPORT 2009)

66. ábra: A VIBER forgalom napon belüli eloszlása értékben és tételszám szerint kummulálva

Az éveken át tartó folyamatos emelkedés a Posta esetében 2009-ben csökkenés váltotta fel, miközben a BKR minimális emelkedést fel tudott mutatni.

67. számú ábra: A Posta és a BKR forgalma tételszám szerint évenként

Értékben a forgalom alakulása fordított: 2009-ben a BKR forgalma a 2007. évi érték alá csökkent, míg a postai forgalom csökkenése jóval kisebb volt.

68. számú ábra: A Posta és a BKR forgalma érték szerint évenként

